

ÖRÖKZÖLD

Szórakoztató és tanulságos képes szépirodalmi folyóirat.

MEGJELENIK
minden hó 1-jén és 16-ikán
kétves füzetekben,
32 nagy nyolczad oldalal,
borítékban.

Szerkeszti és kiadja
BUDAY ALADÁR.

Megrendelhető
Budapest, IV. Ferencziek-tere 8.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
ÉV ÉVRE... .. KORONA 5.—
FÉLÉVRE 2.50
Egy füzet ára 24 fillér.

OLVASÓIMHOZ.

Egyidőre bucsut veszek önöktől.

Bucsut veszek a sok reménnyel megindított «Örökzöld» 12. számában, mert a csekély pártolás mellett, melyet a magyar olvasóközönség kis folyóiratomnak juttatott, nem vagyok képes azt tovább is föntartani. Az első félévet is csak nagy áldozat árán élte át az «Örökzöld».

Am remélem, hogy még találkozunk!

Ha Isten éltet és módot ad rá, ha a magyar olvasóközönség több érdeklődést fog tanusítani a folyóirat iránt, én minden lehető el fogok követni, hogy azt az 1901. esztendő elejére újra megindíthassam és az önök segítségével legalább olyan széles körben elterjeszthessem, hogy az előfizetések összege az önköltséget fődözze.

Föl fogom akkor keresni mindnyájokat. Egész éves előfizetőimnek pedig megfelelő féléven át kötelességből ingyen fogom küldeni az «Örökzöld»-et. Hiszem, hogy szívesen fogadják ismét az immár megszokott családi olvasmányt és mint kipurbált, bevált szépirodalmi folyóiratot, másoknak is hathatósan ajánlani fogják.

Addig pedig anyaggyűjtéssel, lankadatlan munkával töltöm az időt, hogy olvasóimnak az új évben ismét és még jobban képes legyek a jóból a legjobbat, hasznos szórakoztatást nyújtani, kellemes időtöltést szerezni. Programom a jövőre is az marad, a mi most volt: önzetlen szolgálata a ker. magyar kulturának.

Bucsuzkodom. De nem panaszkodom. Azok, a kik olvasván az «Örökzöld»-et, megértették célomat, szándékomat, azok ugy is tudják, elképzelik, minő érzelmek töltenek el, mikor arra vagyok kénytelen, hogy egy időre letegyem a tollat. A bántó érzéseket csupán az a vigasz enyhíti, mely szerint nem rajtam mulott, nem is olvasóimon, hogy az «Örökzöld» már most hatalmas, erős közlönyévé váljék a keresztény magyar műveltségnek. Jövőre majd az «idő» is kedvezőbb lesz talán.

Isten velünk, mélyen tisztelt olvasóim! Ha majd újra bekapogtatok deczemberben: kérem, fogadjanak szívesen és ne tagadják meg majd közremunkálásukat a folyóirat elterjesztésében. Mert annyi bizonyos, hogy ilyen szépirodalmi vállalatot nem a szerkesztő iparkodása, nem a kiadó áldozatkészsége tart fenn, hanem egyedül az olvasók pártolása. Ezt ne vonják meg tőlem a jövő évben!

Budapest, 1900 junius 13-án.

Buday Aladár,
szerkesztő-kiadó.

JÓ TETT HELYÉBE JÓT NE VÁRJ!

Irtá: Penk Antal.*

Bizony beteljesedett rajtunk is, már mint rajtam és kedves feleségemen, ez a magyar közmondás. Szomorú és mindennapi történet ez, de azért csak elmondom, egyszerűen, a maga igazságában, úgy, a mint megtörtént, hadd vonja le belőle a tisztelt olvasó a tanulságot.

Történetem a következő:

Házasságomat az ég nem áldotta meg gyermekkel, úgy látszik, hogy egész áldását az én nővéremre árasztotta, kinél ugyancsak volt gyermek bővíben: hat leány és két fiú, a mi bizony elég nagy teher az olyan szegény embernek, mint a milyen a sógorom volt. A derék ember főkéntes volt egy uradalomban, elég tisztességes javadalmazással s ez talán ki is futotta volna a becsületes megélésre és ruházkodásra, de hiába volt az, a ki megkeresse, mikor nem volt az, a ki megtakarítsa. Az asszony szép is volt, hiu is volt s egyedüli öröme a jólélésben és czifrázkodásban tellett, a gazdasszonykodás pedig a sutban pihent.

Természetes, hogy az asszony saját elveiben nevelte leányait is, minden igyekezetét arra irányítva, hogy mentül jobban tessenek a férfiaknak. No de oktatása nem is veszett kárba, a leányoknál — a nagyobbakat értem — fogékony szivekre talált. Czifrázkodás, hivalkodás, pletyka, mások leszólása, ezek voltak rendes foglalkozásaik.

Ha olykor rokon szivünk vonzódását

* A Százszébesen Podhradszky Emil szerkesztésében megjelentő «Erdészeti Újság» czimű szaklapból veszszük át ezt a cikket, melyet nagy igazságáért közlünk. Egyike ez a mai kor legkényesebb kérdéseinek, melyhez csak félve mer nyulni az író-ember. Pedig százan százszor tapasztalják ezt a rút vonást a fölött, sokszor véren-verejtéken fölnevelt gyermek szivében. Épen azért Penk Antalnak — az egyszerű erdő-örnek — tanácsa sok figyelemre méltó. Még a jószívű gyermeke is jobb — rá nem szorulni.

követve ellátogattunk hozzájuk, rendszeresen ilyenfajta foglalkozásoknál találtuk s ha ezért meginteni merészteltük, jaj volt a mi szegény fejünknek! De hisz' igaz: szólj igazat s betörök a fejed.

A szegény atya hiába bánkódott, hiába emésztette magát, nem tudott gátat vetni az oklatan életmódnak. Hányszor öntötte ki előttünk megtört szivének keserűségét! Hányszor sóhajtott: mi lesz nyolcz árva gyermekemmel, ha egyszer az Ur elszólít tőlük? Félek, hogy majd elzúlik egész családom!

Megtörtént, hogy fölgerjedésében hozzánk zavarta őket. «MenjeteK — ugymond — takarékoságot és dolgot tanulni, Mari németekhez!» El is jöttek, hej! de a tétlenséghez szokott kisasszonykáknak elfintorodott az orrocskájuk az istálló szagától, a kert munká pedig kicserepesítette volna finom kacsóikat s a mint nesztét vették az ilyen munkáknak, mintha ostorhegyre kapták volna őket, szedték-vették sátorfájukat s mentek haza lélhaskodni.

Szerető rokon szivünk vértett ezek látásánál, segítettük is őket, a mennyire lehetett, legalább a gyermekek ruházásában, de csakhamar beláttuk, hogy az asszonyi hóbort mellett ezzel is több rosszat teszünk, mint jót, így hát elhatároztuk, hogy ha már másképp nem lehet legalább egyet megmentünk a sok közül. Magunkhoz vettük a negyedik leánykát, kinek még nem volt a szive annyira megmérgezve, mint három nényé. Látni kellett volna, mily igaz örömmel adta át gyermekét a szegény atya! Nem úgy az anya és a nagyobb leányok. Ezek folyton abban mesterkedtek, hogy visszacsalhasák, de a kis leány okosabb volt s mindig azzal felelt:

— Apa úgy sem él soká s akkor hóvá leszek? Itt jól érzem magamat s a bácsiék leánya maradok.

Nagy örömet szerzett nekünk ezzel a nyilatkozatával, mert láttuk, hogy gyermeki szive fogékony a háladatosság iránt.

A szegény atya mindig jó tanácsokat adott gyermekének s midőn halálos ágyánál megjelentünk, olyan szivrehatóan kért, hogy ne hagyjuk el azután sem kis árváját, hanem neveljük föl istenfélelemben.

Az atya meghalt s letelt a gyász ideje is. A mi kis erdei gerlénk szép, viruló hajadonná fejlődött s örömtől repdeső szível hallgattuk a sok dicséretet, melylyel minden oldalról elhalmozták.

Bezzeg másképp ment az élet az elárvult családnál.

A mint letelt a gyászév, akkor kezdődött még csak a czifrázkodás, hivalkodás, kérők fogdosása s az anya is, a leányok is irigy szemmel nézték a mi kis gerlénket s különösen az utóbbiak félték, hogy ennek előbb akad szerencséje, mint nekik. Az anya egyszer megkísérelte hazacsalni, mert — mint mondá — kisasszonyt akar belőle csinálni. No — mondok — ha csak kisasszony kell, van az neked most is elég, mi pedig jóra való, gondos gazdasszonyt akarunk belőle nevelni.

No de ez a dicsőségük sem tartott sokáig; addig, míg a régi uraság a jó nyugdíjat és a kényelmes lakást adta, még csak ment valahogy de bezzeg, mikor az uradalom is gazdát cserélt, a nyugdíjat csekély kegydíjra szállította le s a lakásból kiette a szűrűket.

Ez alatt a mi gerliczénk tovább szorgalmatoskodott, de mi is megtettünk minden lehetőt, hogy szellemileg is kiképeztessük s bár ez szerény erdőőri javadalmaszámom mellett kissé terhemre esett, szívesen tettem. Jó segítségemre volt ebben derék plébánosunk, ki erre a célra szinte szép áldozatokat hozott.

Az idő haladtával jelentkezett a vőlegény is és a fiatal jegyesek hálás szível mondogatták, hogy majd meg fogják ők még hálálni gondoskodásunkat s gyámoltóink lesznek öreg napjainkban. Bár erre soha sem számítottunk, mégis jól esett szívünknek a hálálatosság eme szavait hallani, annál keservesebb volt azonban később csalatkozásunk.

A mátkaság bizonyos okok miatt tíz hónapig tartott s ez időt nevelt leányunk anyja és néneji jól fölhasználták arra,

hogy a fiatalok szívetőlünk elidegenítsék.

Egy ízben szóba hoztuk a vőlegény előtt azt a mozgalmat, mely az erdészek nyugdíj-egyletének megalakítása czéljából indult s erre legnagyobb megütközésünkre az ifju így szólt:

— Ez nagyon helyes és jó intézmény, legalább öregségükre lesz valamijök. Az öregek ugy sem kellenek ingyen senkinek!

Ez a pár szó hideg zuhanyként hatott a mi mit sem sejtő szerető szíveinkre, de tanulság volt egyuttal arra, hogy: «segíts magadon s az Isten is megsegít.»

Ugy bizony! Az öregek nem kellenek ingyen senkinek! Vegyének példát maguknak kedves olvasók s lássanak hozzá idejében, hogy mikép gondoskodjanak jövőjükről!

Ezt pedig mind nem azért mondtam el, hogy bárkit is elretentsek árvák gyámoltásától és nevelésétől, mert hiszen azt mondta az Údvözítő, hogy valamit ezekkel tesszünk, azt vele tesszük, hanem inkább azért, hogy ne bízzák magukat öreg napjaikra mások kegyelmére, hanem igyekezzenek takarékság által jövőjükről maguk erejéből gondoskodni. Ha van számukra nyugdíj-egyesület, attól el ne maradjanak. Ha nincs, iparkodjanak olyat közös erővel létesíteni. És ez nem olyan nehéz, mint a minőnek látszik, és példa akármilyen köz- vagy magánjellegű nyugdíjintézetre, kölcsönös élet- vagy járadékbitizosító intézményre van hazánkban is, külföldön is elég, melynek mintájára a magyar gazdaközönség, kereskedővilág stb. évi csekély befektetés árán agg napjaira biztos hajlékot és kenyereztetést remélhet. Mert az ilyen intézmények az elvállalt kötelezettség értelmében gyámoltítani fogják őket, ha majd egyszer rászorulnak és így akkor is a maguk kenyereztetést fogják enni, és nem a mások, a talán nem legjobb szívű gyermekek panaszos kegyelemfalatját.

Nevelt leányunk most férje karján köszöntés nélkül halad el mellettünk s valahányszor ezt teszi, mindig fölzakítja ujból a sebet, melyet a jócselekedet tudata már-már behegeszt.

EGY FEJEZET TIROL TÖRTÉNETÉBŐL.

Irta : *Valdinger István.*

Olvastam, hogy Mayr Péternek, a tirolai hősnek, Bozenben szobrot állítanak. Erről eszembe jutottak mindazon dolgok, melyeket Mayr Péterről valaha olvastam, nemkülönbén azon benyomások, melyeket azon helyeken éreztem át, melyeket főrészben azon szándékkal barangoltam be, hogy ennek a tisztá lelki férfinak működéskörét lássam.

Nekem Mayr Péter viselt dolgainak olvasása kiváló gyönyörűségül szolgált, melyre igen kellemesen emlékszem vissza. Soha nem tekintettem őt, mint szabadsághóst, hanem az őszinteségnek, becsületességnek és kötelességnek a mintaképét.

Tirol a század elején nagy megpróbáltatásnak volt kitéve. Politikai viszonyát, de még inkább társadalmának békés nyugalmát bolygatták meg és pedig első sorban a bajorok. A napoleoni háborúk Ausztriának nagyságát megdöntötték; a megpróbáltatás az örökös tartományok között különösen Tirolt érte. Azon körülménynek, hogy Tirolt elszakították a békekötéssel Ausztriától, azon következménye lett, hogy új kormányzat alá, új vezetőséghez jutott, mely u. n. reformokat akart Tirolban életbe léptetni a tirolai lelkiélet, meggyőződés sérelmével. Ismerős dolog, hogy a mult század végén vallási, bölcseleti téren milyen ridegség kapott lábra; egyházi jogkört csonkítani, vallási életet lázítani, de méginkább a vallás alapelemeit a tudomány felhánytorgatásával rendszeres és elszánt támadásoknak kitenni, napirenden volt. A népboldogítók, kik most Tirol ügyeit intézték, mélyebre ütötték azon sebeket, melyeket József császár méltánytalan eljárása a tirolai társadalmi és vallásos életén már ejtettek.

Az új kormányzat emberei jobbára bajorokból kerültek ki. Működésük megteremtette a keserű ellenhatást. A másik dolog, mely Tirolban a válságot okozta az eddigi politikai állás megváltozása volt. Elszakították az uralkodói háztól, melyhez jó és rossz napokban állandó hűséggel viseltetett. Új tartományt szerveztek belőle, északolaszországi és bajor részekkel kapcsolatban. A társaság nem volt inyére. Tirolnak, különösen a bajor hatalmaskodás; azonkívül rosszul esett neki a törvénytelen rend megholygatása, az uralkodói háztól való elszakítása.

Az ellenhatás szervezésének helyiségei a vendéglők voltak, különösen Középtirolban. A Bozen fölött emelkedő Ritten-fensík vegyes ajku népe vett részt első sorban a mozgalomban, a mely a francia-bajor uralommal volt szembezállandó. A vendéglők egyuttal póták is voltak legtöbb helyen; a vendéglősök lelkes, képzettebb, tekintélyes férfiak voltak vidékükön: azért nagy részben ők vették az ügyet kezökbe. A népfölkelés parancsnoka, Hofer András, a passeier-völgyi Sandwirth, maga is vendéglős volt; vendéglős volt a mi hő-sünk Mayr Péter is.

A népfölkelésnek, mely a bajorok, francziák és és szászok benyomulásának visszaverését és az uralkodó házhoz való visszakapcsolatást czélozta, három nevezetes része volt.

A háboru fénypontja 1800 augusztusban volt. Hofer az Iselberg-ről intézett támadást Innsbruck ellen és bevette. Hűséges fegyvertársa volt mindenben Mayr. A hősiességnek azonban legszebb jelenetei az Eisack mentén játszódtak le. Sterzingen alul a fővény elfoglalása előtt már, az Eisack kiárasztásával el-

öntötték a francziákat és a Franzensfestétől északra fekvő hegyszorosban elfogták a velök szövetséges szászokat. A győzelem teljes, a diadal fényes volt.

Az öröm azonban nem tartott sokáig. Ausztria Napoleonnal szemben új csatát vesztett és a rá következő bécsi békeben Tirolt ismét át kellett adni Napoleonnak, ki Bonaparte Jenőnek csinált királyságot belőle.

Itt kezdődik a népfelkelés tragikumája. Az illetékes körök oly módon jártak el, mely a lelkiismeretességgel épen nem egyeztethető meg. Olvastam tirolai történeteszek munkáit, melyek kifogástalan alattalói hódolattal és az ausztriai ház iránti hűség érzetével vannak megírva, de melyek ezen dolgok tárgyalásakor nem fojthatják el a keserűséget és a kormányzatot teszik felelőssé azon mérhetetlen megpróbáltatásért, mely ezután Tirolt érte.

Az illetékes körök mulasztása abban állott, hogy vonatkozta a békekötésnek Tirol sorsára vonatkozó pontját tudomásukra hozni. Az elkapcsolásról való cikkelyt csak ellenséges részről tudták meg a népfelkelők s természetes, hogy nem hitték abban. Ezen mulasztás mellé még kiküldöttek jártak Tirolban, a kik a felkelést szították.

Hofer ettől kezdve megingott. Neki jobb tudomása volt a békekötésről, mint sok fegyvertársának. Ettől kezdve azonban Hofer eddigi föltétlenül becsülendő egyénisége kezd vesztíteni, nem dolgozott teljesen tisztá tudattal. Hitelesebben tudta a pontokat, de nem igazodott szerintök. Nem lett volna szabad neki császárabbnak lennie a császárnál, és ha a császár kénytelen volt tartományának föllázadásába belemenni, nekik is meg kellett volna várniok az alkalmas történeti pontot, midőn a visszacsatoltatás lehetséges lesz majd.

A mozgalom ezen részében is tisztá tudattal harcolt és dolgozott Mayr

Péter alparancsnok. A békekötésről ő is tudott, hiszen ha másunnan meg nem is tudták volna, az ellenség tudomásul adta, de ő nem hitte ezt.

Az egész mozgalom ettől kezdve gyors lefolyású volt. A karinthia felől jött Jenő alkirály. November 14-én Villachból datált kiáltványában hódolatra hívja fel a fölkelőket, rövid néhány napot tűz ki határidőül, melynek eltelte után mindenkinek, a kit fegyveresen találnak, föbelövést helyeznek kilátásba.

Brixen még erősen tartotta magát, de egy ellenőrizhetetlen pillanatban a Bozen felől fölyomuló ellenség bevette azt. Itt játszódott le a megtorlásnak egyik nagyobb jelenete. A környéken levő falvakat a francia haderő éjnek idején fölgyújtotta és ezek a füstölgő romok jelképezték a népfelkelés szomorú végét.

Brixen eleste után minden meghódolt. A francziák... kegyetlen megtorlást tartottak. A rögtönítelő hadtörvény nem az enyheségnek és megbocsátásnak szép eszközével, hanem a győzőnek jogával élt. A mozgalom vezetői közül többen elbujdostak, köztük Hofer és Mayr Péter is. A sok szétszört majorság, Sennhütte, mind természetes menedékházul szolgált.

A bujdosók elég biztonságban érezték magukat. Az egyedüli mód emberi számítás szerint, melyen megtalálhatók voltak: az árulás. Hofer és Mayr megtalálójának tehát nagy jutalmat tűztek ki és akadt is áruló, a ki fölfedezte őket.

Mayrt erős őrizet alatt Bozenbe vitték és börtönbe vetették. Hadi törvénysek elé állították, s a francia hadak parancsnoka, minthogy maga is kényszerhelyzetben volt, kénytelen-kelletlen belátta, hogy a villachi rendelet pontjainak Mayrral szemben érvényt kell szereznie.

Mayrnak azonban több titkos jóakarót szerzett az ő jóraolósága, becsületesége és családi helyzete. Különösen egy

olasz grófnő indult meg a támasz nélkül hátrahagyandó asszony és a sok serdületlen árva sorsán, azért a francia parancsnoknál lépéseket tett Mayr megmentése érdekében.

Szabadulhatásának feltétele azon nyilatkozatot lett volna, hogy a villachi rendeletről semmit sem tudott. Ezzel tartozott a francia fővezér saját állásának, hogy t. i. fölfelé ő e nyilatkozattal igazolhassa a kegyelmet. De ezt a nyilatkozatot nem tudta megtenni Mayr Péter! Neje és siránkozó gyermekei fölkeresték börtönében, a megindítás minden eszközét megragadták: de mind hasztalan! A grófné szintén meglátogatta: a becsületesség és kötelességtudás e ritka példája meghatotta és szintén igyekezett őt rávenni, hogy a szabadulásának egyedüli módját ragadja meg. Mayr mindezen kísértésben hajthatatlan maradt. A szó és nyilatkozat igazságának szent voltában való meggyőződése és véleménye nagyon mélyen volt lelkiismeretébe vésvé. A villachi kiáltványról tudott és ez a tudomása igazság volt, ezt el nem tagadhatta. A tagadás egy jelentésű lett volna hazugsággal és Mayr Péter nem tudott hazudni.

Azt mondta a siránkozó és kétségbeesett környezetnek: Um eine Lüge will ich mein Leben nicht erkaufen! — Hazugsággal nem akarom életemet megmenteni!

Mayr Péteren a villachi patens értelmében a rá kirótt halálbüntetést végrehajtották 1810. február 20-án Bozen határában a Talfer partján levő kőfal mellett.

A keresztet, melyet kezében tartott visszanyújtotta a lövés előtt gyóntatóatyjának azon megjegyzéssel, hogy «sajnálná, ha a fészületet golyó érné». Oly megjegyzés ez, mely meglepő fényt vet nyugodt tiszta lelkiületére.

Ennek a férfiúnak emelnek a tiroliak emléket. Az emlékoszlop a bozeni göh-templom fala mellett áll, ahol Mayr Péter el van temetve; az emlékoszlop csúcscsives izlésben készült; a talapzat tiroli porfirból, az emléklap kehlheimi márványból való, fönn a keresztrefeszítés csoportjával, alul pedig azon relifif, mely Mayr Pétert a börtönben tünteti föl. Jobbról a francia katonák, balról siránkozó neje és gyermekei a mint ostromolják az aggodalom keserűségével, tegye meg a nyilatkozatot. A relifif alatt németül ezen fölirat áll:

«Itt nyugszik Mayr Péter, a Mahr melletti vendéglős, az 1809-iki népfölkelés alparancsnoka, született Siffianban 1767. augusztus 15-én 1810. február 20-án föbelövetett.

Megvetőleg visszautasította, hogy szabadságát és életét egyetlen hazugság árán megváltsa.

Ez a Mayr Péter története.

Szerencsés és boldog nép az, mely ilyen érdemeknek emel emlékoszlopot.

FENYŐFÁK BESZÉDE

Irtá: T. Tivadar.

I.

Tornai Fülöp házára épen oda látszott az a nagy, magányos vörös kereszt, mely a Tátra oldalán, egy kis tisztáson emelkedett, hegyes, tülevelű fenyőfáktól beárnyékozva.

Maga is érezte az élet súlyos keresztjét s gyakorta sóhajtott arra felé, hol az a másik, szemmel látható kereszt meredt az égnek, mintha abból biztatást merített volna e sárgolyón való kinszenvedésre.

Mert bizony csak annak lehet mondani az ő életnek nevezett létét.

Idő óta semmi sem ment a maga rendjében. Földje nem termett, felesége meg hónapok óta beteg volt s bizony a szükség erősen beköszöntött a máskor boldog időket látott kis házikóba.

Most is abban fő a feje, hogy ugyan honnan vegye elő egyetlen fiának a tandíját, mit a gimnáziumban kérnek. A kiknek kicsit többet adott az Isten, bizony elszámnyüködnék, hogy egy apa, kinek valaminémü birtoka is van, erre az áldozatra képtelen.

Pedig hej! de sokszor nincs épen ott, a hol valami van. Mert a valami, az semmi, talán még annál is kevesebb.

Tornai Fülöp hát rászánta magát, hogy elmegy az urakhoz és megkéri, hogy adjanak tandíjmentességet, hiszen úgy is kitünően tanul a gyerek. Ott, mintha csak az arczáról olvasták volna, miben jár, megvárakoztatták s végül megmondták, hogy hozzon szegénységi bizonyítványt.

— Hogy kaphassak, hiszen van egy kis birtokom, de a rossz esztendő — rebegette keserű szível, miközben minden küzködése, nyomora fölujult lelkében.

— Sajnáljuk, de ettől nem térhetünk el.

Elballagott hát a városka polgármesteréhez, ki szinte elámulva hallgatta, hogy mit kíván.

— Majd meglássuk — mondta végre. Előbb nyomozni fogunk.

A nyomozásba bele teltt pár nap, addig a fiucska haza küldték, hogy csak akkor jöjjön, ha a szegénységi bizonyítvány is meg lesz. Vagy négy nap múlva megkapta s mikor átadta annak a szomorú, halványképű gyereknek, a szíve is elfacsarodott arra a gondolatra, hogy ime, nem elég a szegénység, de még a megaláztatás keserű igáján is keresztül kell menni.

S a mint kitekintett az ablakán, úgy látta, mintha azok a fenyők, hegyes leveleikkel egy nagy tövisskoszoruban állának a vörös kereszt körül...

II.

Az idő kerekere lassan tova gördült s az őszi napnak a párázaton keresztül tört sugarai egyre csak szomorú arczokat láttak a kis házban.

Este, mikor együtt ültek az asztalnál, a kis fiucska fölvetette nagy, okos szemeit s mintha magához beszélne, úgy sóhajtott:

— Istenem, én mindig imádkozom, hogy a jó Istenke segítse meg már apáskát, mert nekem az úgy fáj, hogy ti olyan szomorúak vagytok.

Tornai Fülöpnek félre kellett fordulni. — Majd... majd — mormogta csöndesen. — Holnap megjön a nagynéni, talán az segít rajtunk.

Hogy örült ennek a vigasztalásnak szegény gyermek!

Meg is jött idejében a szigorú arcu nagynéni s hozott megymást, minek a háztartásban hasznát veszik.

Az üdvözlések konvencionális formáján keresztül botorkálva, Fülöp sorsa iránt érdeklődött a néni.

— Rosszul megy, nagyon.

S aztán, mikor holmi pénzbeli segítség után kezdett tapogatózni, a néni hirtelen közbevágott:

— Látod, szívesen segítenék rajtad, de mikor magamnak sincs!

Pedig dehogyan nem volt, dehogyan! s később, hogy a levett arczokat látta, kínossá vált látogatását hirtelen megszakította és utra készült.

Az ajtóból még visszaszólt:

— Hát, Fülöp, csak azután valami bolondot ne tégy. Mondom, hogy a mit lehet, úgy is megteszek értetted. Majd küldök pár zsák krumplit meg uborkát, aztán csak ellesztek valahogy. De pénz nem adhatok.

I. Ferencz József.

A koronázás 1867-ben

S míg a kocsi elhajtott a fehér országunton a kereszt felé, Fülöp úgy látta, a fenyőfák ott messze gunyos, hosszú fölkiáltójelek lennének s mintha a ködbe vesző kocsi után mutatnának.

III.

Valahogy csak elérkezett a tavasz is. Sok szenvedés, gyötrődés után ezt is megérték, de csak újabb gondot hozott, hogy ime, honnan vesznek vetőmagot, a mit elvetnek és meghozza a fáradság gyümölcsét, ha Isten is úgy akarja.

Fülöpnek már nem volt senkije, ki segített volna s a fatalista borzalmas hideg megnyugvással várta a jövőt.

Azaz még is volt egy barátja. Bohó, könnyelmű fiú, kinek magának sem volt semmije, de azért örökké vidám volt.

Tudta, hogy Fülöpöt mi bántja s játszi könnyúséggel vigasztalta.

— Ne busulj, mire vetni kell, meg lesz a pénz.

És arra az időre csakugyan be is állított.

— Hoztam pénzt! — mondta möhön. — Itt van kétszáz forint. Hogy hol vettem? Soh'se kérdezd. Kölesön. Aztán kamat nélkül. Aztán úgy fizeted, a hogy tudod. Akármikor.

S mosolyogva söpörte eléje a kincset. A nap épen aláhanyatlott. Arany sugarai még egyszer végigsiklottak a tájon s rózsaszínű fénybe borították a hegyoldalt.

És Tornai Fülöp úgy látta, mintha ott szemközt messze, a kereszt körül álló fenyők diessugaras koszorúk lennének, melyek vakítón csillognak feléje az élet sötét küzdéséből...

VERSEK

VERGŐDÉS.

Nem látni őt s nem hallani szavát sem,
Csak titkon, sugva ejtini ki nevét;
De várni mégis, várni egyre hiven,
Szeretni egyre őt.

Folyton sóvárgva karjaink kitárni —
S ölelni át a puszta levegőt,
S csak újra, újra karjainkba várni,
Szeretni egyre őt.

Oh hogy csak várni!... S ám elepedve
A fájdalomtól, mely szívünkbe nőtt,
De könyeinket csak hullatni egyre,
Szeretni egyre őt.

Nem látni őt s nem hallani szavát sem,
Csak titkon, sugva ejtini ki nevét...
De mindig egyre szenvedélyesebben
Szeretni egyre őt!

DALOD.

„Ha már szerettük s megsirattuk
Az elmúlt édes perczekeket —
— Szeretted azt dalolni egykor —
Már akkor éltünk eleget»
Fülembe cseng, midőn már lassan
A boldogságtól elszokom
S emlékezem az édes dalra,
Mit ajkad zengett egykoron.

S ha megragad az élet árja
S keringel vélem, kinosan,
S szívemből mind a vágy, mi élt még,
Úrt hagyva hátra, elrohan:
Ha tört reménynyel, ifju szívvel
Sorsom korán megátkozom:
Enyhít a dal fülembe csengve,
Mit ajkad zengett egykoron!

VALLOMÁS.

Az őszi szél süvöltve zug át
 Szébb tájra szállt el a madár...
 Oh nem tudok remélni többé,
 Oh nem tudok szeretni már!

Hisz volt idő, hogy rám sugárzott
 A tavasz napja boldogan...
 S a tündérkert, a gyermekálmom
 Örökre eltűnt, oda van!

Fel-feltűnik az őszi ködön át

A szép tavasz, a csalógan...

— Gyermekkoromban — ah vége van már! —

Egyszer szerettem igazán.

Pápay Lajos.

HA ASSZONY NEM VOLNÉK...

Az eszme egészen amerikai. Egy new-yorki folyóirat kiadója jutott arra a gondolatra, hogy megkérdezze a leghíresebb írónőket, az angol, francia és amerikai társadalomban szereplő legkiválóbb nőket: megvannak-e elégedve asszonyi voltukkal és nem óhajtiák-e inkább, hogy férfiúnak születtek volna? Abból a tapasztalatból indul ki — úgymond — hogy számtalan nő, mikor az élet küzdelmében nem tud érvényesülni, azt hiszi, hogy annak oka női voltában rejlik és kifejezést is ad érzésének ilyformán:

— Ha asszony nem volnék... Mily más lenne a sorsom, ha férfiúnak születtek volna!

Ugy látszik azonban, hogy ez a teljesíthetetlen kívánság inkább azoknak a lelket kínozza, kiknek adósuk maradt az élet a siker édes gyümölcseivel. Mert a többi, ki valamire vitte, nem táplál ilyen vágyat és teljesen meg van elégedve önmagával, sorsával és azzal, a mit az élet neki nyújtott.

Savage asszony, a híres regényíró, kinek «Hivatalos feleség» című regénye nálunk is a legolvasottabb könyvek közé tartozik, sőt mint dráma kétféle átdolgozásban kerül színre, ezeket irta feleletül a hozzá intézett kérdésre:

— Mi célja lehet annak, hogy egy nő férfiú kívánna lenni? Meg van benne minden adomány, a mivel a férfiú neki indul az életnek és ráadásul még a szépség varázsát is kapta. Félnanyi munkával és fél-

annyi tehetséggel, mint a férfiú, eljuthat kitűzött céljához, mert akármit mondanak is, nem hogy előítéletes lenne a világ a női munkával szemben, szívesen egyengeti a női talentum útját és örömeit előlegezi neki az elismerést. Ha pedig nem vágyik ki a harcok terére és lelke a csendes, nyugalmas otthoni életet szereti: férjhez mehet, az urának hitvese lehet és nem éri még a szellő sem. Igazán kár volna, ha a nők nem méltányolnák eléggé azt a kiváltságos és boldog helyzetet, melyet a természet nekik adott. Rut hálátlanság volna ez részükről, mert minden, a mi van, az övék — és ráadásul még a férfiú is.

Hart Gertrud asszony, ki a leghíresebb szobrásznő egész Amerikában, következő nyilatkozatot küldte be feleletül a hozzá intézett kérdésre:

— Ha férfiú volnék, akkor is csak azt tenném, a mit most teszek: élnék a művészetemnek és családomnak. Nem vagyok annyira önhihi, hogy nagyobb sikert remélnék csupán csak azért, mert bajszot viselek és férfiruhában járok... Az utóbbi igaz, egy kicsit gondolkozóba ejt, mert belátom, hogy az én foglalkozásomnak jobban felel meg, mint a munkához épenséggel nem kényelmes asszonyi öltözék. Bonheur Róza tudott magán segíteni és adoptálta a férfi-viseletet: bennem nincs annyi bátorság. De eltekintve ettől az egytől, nincs semmi, a mit irigyelnék a férfiutól és szívesen maradok meg asszonynak.

Miss *Ives*, a ki jeles vigjátékíró nő híre-

ben áll, humoros oldaláról fogta föl a kérdést és ezeket írja:

— Ha férfiu volnék, lemondanék egy-némely férfias szokásról: nem dohányoznék, kerülném a szeszest italokat, a kártyát sem kedvelném — de nincs kizárva, hogy én sem lennék különb a többinél és ezeket a rossz szokásokat, melyek most, mikor nő vagyok, annyira kiállhatatlanok előttem, mégis elkövetném. Egy azonban bizonyos: nem viselnék bajuszkötőt, a nadrágomat nem huznám föl olyan magasra, hogy a lábszáramból kilássék egy részlet, mely épen nem szép — most sem teszem, mikor pedig csinos lábam van — és ráadásul nem kötnék harisnyát, a mit különben most sem teszek.

Berolet asszony, a londoni társaságnak egyik kiválósága csupán egy okból szeretne férfiu lenni: hogy egészen az atlétikának szentelhesse magát. Azt mondja:

— Szerintem a férfiu legnagyobb előnye, hogy mindent megtehet testi erejének edzése szempontjából. Vivhat, lovagolhat, korcsolyázhat, bírokra kelhet mindenkiel, gyalog járhatja be a világot és azonfelül élhet a kedvtelésnek. Ha én férfiu volnék... de őszintén mondom: mégis csak jobban szeretem, hogy asszonynak születtem.

Lesneur Dániella író, nekem férfias stílusát nagyrabecsüli a francia kritika, így kezdi a vallomását: — Ha férfi volnék, akkor szeretnék csak igazán asszony lenni! Megadnám a nőnek a teljes egyenjogúságot minden téren, hogy annál nőiesebbek legyenek. Házamból csinálnék klubbot, hogy egészen otthon érezzem magamat. Mindig szemem előtt lebegne, hogy anyósom a feleségem édes anyja és megérdemli már csak azért is, hogy szeressem és elnéző legyek apró gyöngéivel szemben. Nem mondanám soha, hogy teljesen beláttam egy nő lelkébe és sohasem vennék feleségül olyan asszonyt, ki — férfiu szeretne lenni.

Lady Burleigh, ki férje oldalán kétszer járta be Afrika belsejét és száz veszedelmes kalandon ment keresztül, azt írta válaszul, hogy a férfi élet minden dicsősége és függetlensége nem tudná őt kárpótolni az anyai érzésért. — Elhiszem, ugymond,

hogy a gyermekét az apa is szereti, de ő benne inkább a hiúság a gyönyörűség forrása, mit akkor érez, ha gyermekét, hasonmását, megújulásának megtestesült reményét ölelheti, csókolhatja. Mily más azonban az anyai érzése! Ő azért szereti gyermekét, mert ez az érzés szükséglet neki, a viszonzás minden kiltása nélkül és szereti akkor is, ha a gyümölcs nem igéri reményeinek teljesülését. Az anyai érzés főler a nőnek mindennel, a miben különben előnyben van vele szemben a férfiu és csak akkor kezdődik igazán a lelki élete, ha anyává lett. — Már csak ezért az egy nagy előnyért sem adnám oda női mivoltomat... Volt idő, mikor száz veszedelem környékezett és én mégis csak otthon maradt gyermekeimre gondoltam. Mutasson ön nekem férfiu, ki erre képes és én szívesen cserélek vele. De nem hiszem, hogy akad!

Sarah Bernhardt röviden így nyilatkozott: — Csupán néhány estére szeretnék férfiu lenni, hogy megtudjam, lehet-e Hamletet másként is játszani, mint a hogy én játszom.

— Hogy mi a különbség a férfiu és nő szereplése között — mondja *Bergeret* asszony, a ki a párisi «La Eronda» című újságnak egyik alapítója (ebbe az újságba csakis asszonyok irnak és rá nézve a nő érdek az irányadó), — hogy mi a különbség a két nem között, sohasem tudtam annyira, mint most, mikor azt a kérdést vitatom magamban, hogy szeretnék-e férfiu lenni? Volt idő, mikor azt mondtam volna: de mennyire szeretnék! Mert a harcban és a küzdelemben, mit az élet ránk ró, nagy előny az, ha kiméletlenek tudunk lenni... Ma azonban belátom, hogy a nő legnagyobb előnye, hogy épen ebben a tekintetben kötötte meg a természet kezét. Nem kívánok férfiu lenni, mert nem szeretnék kiméletlen lenni!

Ime néhány őszinte vélemény ebben az inkább különös, mint fontos kérdésben. Bizonyítja azt, hogy a természet egészen jól rendezte el a maga dolgát. S ha vannak férfias hajlamu asszonyok, ezek inkább csak kivételek, melyek megerősítik az általános szabályt.

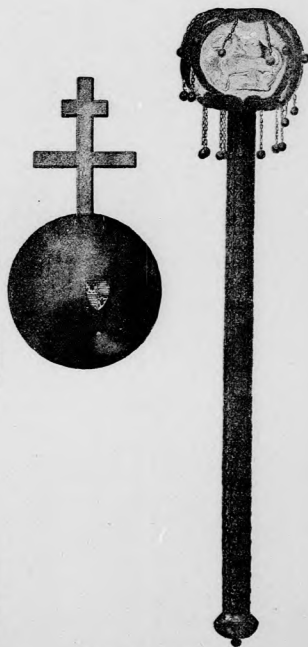
A korona.

Szent István ereklyetartója.

Zománczott képek a koronán.

Jogar és alma.

MŰVÉSZET

A szinpad.

Egy egész külön világ a szinpad. Ezer és ezer ember áll vele összeköttetésben ezertféle vonatkozásban. Kulturintézet, üzleti vállalat és bohém-tanya egyszerre. A szellem fejlesztése, egy csomó részvényes dividendáinak fokozása, művészek erkölcsi és anyagi érdeke fűződik hozzá. Színes kaleidoszkop, a mely gyönyörtűség a szemnek, látvány, a melyből sok tanulságot is meríthet az elme. Benne élni e zajgó, vidám világban, de mint objektív szemlélő és nem mint aktív tényező: sok érdekes megfigyelésre, új eszmére vezet az embert. Régi ismereteinket új világításba helyezi s egész világnézetünket új zománczsal vonja be.

A szinpad nagy hatását az emberre eléggé illusztrálja, ha megfigyeijük a különböző műveltségű, rangu, hivatású emberek nézetét egy-egy kérdéstről. Egész másképp beszél bizonyos tárgyról, a ki csak az életet látja, mint a ki éveken át nézegeti az *élet látszatát* is. És ismernek embereket, a kiket épenséggel nem érdekel a színház.

— Irtózom a hazugságoktól, ezért nem járok színházba — mondta egy szerkesztő, a kinek pedig tisztében állana a színházjárás. A jelenlegi miniszterelnök is úgy huszonöt esztendeje nem volt színházban. Gróf Vay Sándor, a magyar memoáriró-speciálista és Tóth Béla, az elmés filozófus-novellaíró néhány évtizede nem láttak belülről színházat. Megfigyeltem egyszer Falk Miksát az Operában. Azt hiszem, csak a családja kedvéért megy színházba, mert előadás alatt szinpadnak, közönségnek hátat fordítva, bevonult a páholyba, a ceruzájával ütogette a székét és elmerült gondolataiba. Bizonyosan a kvótaarányon elméledett.

Ezek a példák azonban korántsem akarnak annak a következtetésnek a levonására szolgálni, hogy eszmegazdag embernek fontosleges színházba járni. A szinpad szükséges nemcsak azokért az eszmékért, a melyeket rendszerint hivatott emberek beszéltettek meg személyekkel, nem-

csak a történetek tanulságaiért és azokért a filmbemászó melódiákért, a melyek lelkiünkben és fülünkben az előadás után tovább zsonganak. Van a szinpadnak távolabbi célja is: az izlés nemesítése öltözködés, beszédmód, modor dolgában.

És nem megragadó gondolat-e, hogy ugyanarra az elvre, egyugyanazon pillanatban az emberek ezreit tanítja meg a szerző, szócsöve, a színés által. Nem csoda, hogy olyan régesrégi intézmény a színház.

Annyi sok ember agya az én gondolotomat recipiálja!

Szívük egy érzelem lángjában olvad össze. A fájdalom egyszerre egész sor férfiarcon vonaglik át, a zokogás egy pillanattal tör föl a női szivekből.

Aztán milyen boldoggá teszi a szerzőt, ha tréfájára kacaj harsog végig a színházon. És milyen hálás a színész iránt.

Ilyenkor irigylem a vasár- és ünnepnap színházlátogatókat. A ki csaknem minden este tanulmányozza a színészeit, lassankint úgy ismeri őket, mint a saját zsebéét. Tudom, melyik fordulatnál milyen gesztust fognak használni, hogyan ülnek le, hogyan állnak föl, hogy köszönnek, hogy beszélnek. A sok jó és rossz mondás, mozdulat fásultta tesz. Az én illúziómat nem egykönnyen csalhatják meg. De milyen hálás, szűztalaj az a laikus, a ki négyhetenként jár színházba. Ha nevet, ha sir — és mindezt könnyű szerrel teszi, noha, hogy ne tegye, arra képtelen — nem egykönnyen csitult el és egy-egy ötleten napokig mulat. Elmondja a papájának, mamájának, feleségének, az egész rokonságnak és minden ismerősének. És így őt igazán szánnyat az ige, az eszme, de — sajnos — többször a viccz. És a mit vérbeli felebarátunk mond, arra a kritikára esküszünk. Akármit ír az újság, még a Leibjournalunk is. Ha olyan ember *szájából* halljuk a kritikát, a ki látta a darabot, vagy csak egy «jóbarátjától» hallotta: az után indulunk. Már ez így van és nem ok nélkül van így. Az újságírónak más a szempontja és valamely érdeke, vagy szelid nyomás is

befolyásolhatja. De a mi barátunknak tetszik, az nekünk is tetszeni fog. Mert ha nem volna azonos az izlésünk, a gondolkozásunk, nem volnánk barátok.

Igy történik, hogy kevésbé jó darabok nagyobb sikert aratnak, mint a náik jobbak. A szerzőnek sok a jóbarátja, a kik aztán hatványozott számu új barátot szereznek a barátjuk darabjának. Egymásba szuggerralják a véleményüket. Vagy egy nagy író darabja könnyebben üt be, mert a név varázsa soká és hathatósan tiltakozik a kedvezőtlen vélemény ellen. Mondják, hogy Anatole France *Vörös lilium* című darabját tisztára ez a varázs mentette meg nemrégiben a tökéletes bukástól Párisban.

Né feledjük azonban, hogy jó darabokat megbukthattak, rosszakat diadalra segíthet az előadás. Jelentéktelennek tetsző jelenetben talentumos színész néha olyat produkál, hogy megmenti a darabot. A szerző előtt hatásosnak ígérkező mondások, jellemek, fölvonások viszont a közönség előtt sokszor észrevétlenül surrannak el. Esmékben és ötletekben gazdag szerző, rutinos rendező és jó színészek valószínűvé teszik a sikert. De akkor is kicsoda hatalmas tényező a közönség szeszélye. A ki ezt tudja kitanulmányozni, ha tehetségtelen ember is, ha a rendező nem is rendez, ha a színész nem is játszik, csak beszél: övé a siker. Hogy aztán abszolút becsü művet alkotott-e, az más kérdés.

Az újabb drámaíródalom termékei kivált a legdivatosabb, az operett, ezen a bázison épülnek föl. Inगतag alap, mulandó alkotás, de telt ház. És ez a fő. Szomorú állapot, de ez a valóság. Kozmopolita bolondéria, pikáns helyzetek, egy-két kétes értékű szellemesség, vagy inkább szellemeskedés: ezek azok a mozzanatok, a melyekből egy világhódító körutra induló darabnak ma szövődnie kell. Nem vagyunk immár berendezve tragikus fenségű érzelme vilharzására; üres a színház, ha hazafiságról akar deklamálni az ósdi szerző. A látszat kedvéért dühösködik a sajtó, hogy a nemzeti szempont nem domborodik ki kellőképp a Nemzeti Színház műsorán. Keresnek a dühösködéshez bűnbakot: ott az intendáns. Ha az intendáns enge-

delmeskedik (a mi egyébként nem igen szokott megtörténni) és száz-kétszáz korona a «nemzeti» est bevétele: akkor senki sem vesz róla tudomást.

Még tagadjuk, takargatjuk, pedig már fenyeget a válság, a közlítés és a dráma-irodalom válsága. Szép, hatalmas új darab nincs, a régiek elavultak, a nemzeti termelés minőség és mennyiség dolgában egyaránt a minimumra redukálódott. Közben az izlés és finom érzés kiveszőfélben van, mig nem teljesen elposványosodik a galluszszellem fattyuhajtásai között a külföldi import mocsarában.

Hol vannak azok a szép idők, mikor a nemzeti színművészetek fénykorukat élték. De mekkora volt a lelkesedés már akkor, mikor az ujkori színművészet palántáját ültették a németek, Lessing, majd Schiller, a kik éltük javát erre fordították. «... die Blüthe höchsten Strebens, das Leben selbst an dieses Bild des Lebens».

A sok külső ok mellett, a mi a Nemzeti Színház, a királyi Opera és a bécsi Burgtheater hanyatlását előidézte, azt nem ott kell-e kutatnunk, hogy ezeknek a színházaknak költelességük a nagy eszméket kulturálni, holott ezeknek ma már alig van közönsége. A többi színház magánvállalat, tehet, a mit akar. Uszák az árral, a mely amazokat az intézeteket elsöpri, mert ellene szegülnek. A közönség segít a színházaknak, ezek a közönségnek: vállelve döntik le a szobrot, a mely egykor magas feje tetején állt: a közérkölciséget. Degeneráció minden vonalon. És benne szomorú látvány, mert erős tényező, a vidám szinpad. S. B.

Képes levelezőlapok kiállítása. Az iparművészeti muzeumban pünkösöd másodnapján nyílt meg a képes levelezőlapok kiállítása. A postaközlékedésben annyira elterjedt képes levelezőlapok ma már a művészetet is szolgálják.

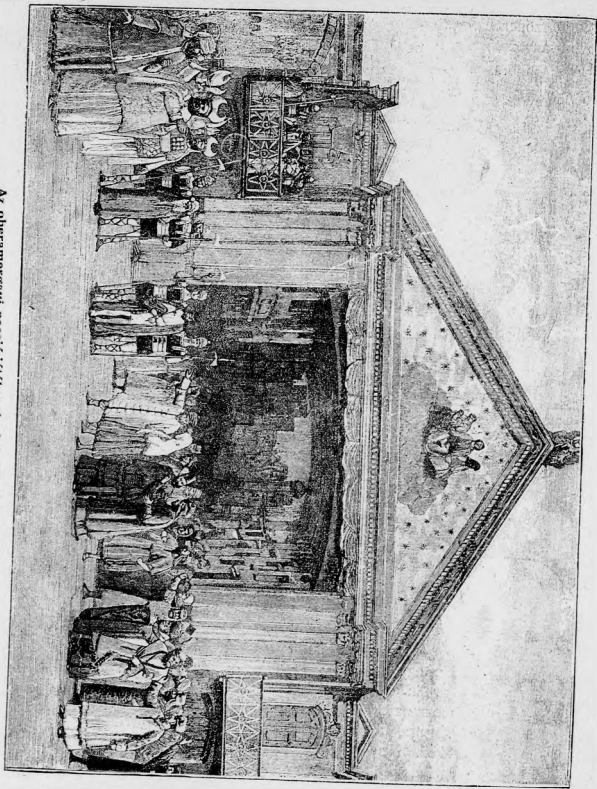
A kiállítást dr. Henney Vilmos miniszteri osztálytanácsos nyitotta meg, a ki a kereskedelmi miniszter képviselőtében jelent meg. Gelléri Mór, a végrehajtó bizottság elnöke üdvözölte a miniszter kiküldöttjét, hangsúlyozva a képes levelezőlapok ipari s művészi szempontjait. Dr. Henney Vilmos köszönetét fejezte ki a rendezőségnek. «A képes levelezőlapok — ugymond —

igen alkalmasak a geográfiai ismeretek terjesztésére, s az érdeklődés fölkeltése idegen helyek iránt. A kereskedelmi miniszter jelszavával nyitja meg a kiállítást: Támogassuk és fejlesszük a honi ipart!

kon kifejlesztve és albumokban, részint friss gyári állapotban, részint lebélyegezve és megcímezve, úgy, a mint a posta szállította ide.

Népszínház. Változatosság kedvéért most

Az oberamerikai passió-játékosok. A halálraítélés jelenete.

(Élvezés.) A kiállításon kétféle kiállító van: gyáros és kereskedő, a ki készítményét és árúját mutatja be, és gyűjtő, a ki gyűjteményével lép a nyilvánosság elé. Képvisele van a külföld és Magyarország. Rengeteg levelezőlapot lehet látni spanyolfala-

már a régi meséket is szindarabbá alakítják, zenével látják el. Így dolgozta át Decourcelle francia író «Robinson Crusoe» történetét, az ifjuságnak ezt a népszerű könyvét. A Népszínházban fényes kiállításban június 2-án adták először. Mint

színmű gyöngé, talán azért is, mert hisz mindnyájan jól ismerjük; de mint látványosság, sokat fog vonzani, s a főváros ifjabb közönsége bizonyára sorra nézi.

Decourcelle az átdolgozásban változtatott Defoy regényén, mert az elhagyott sziget két embere a színpadon nagyon egyhanguvá tenné a történetet. A kezdete is egészen más. A látványos színmű meséje ez: Lord Treaclyan, a Robinson gazdag nagybátyja azért haragszik meg Robinsonra,

mert ez egy szegény francia leányt vett feleségül. Robinson nagyon nélkül maradván, pénzt akar szerezni, feleségét otthon hagyja, Amerikába indul. Patrik lord, hogy a gazdag nagybácsi vagyónát magának biztosítsa, a hajóskapitányt fölbéli Robinson meggyilkolására. A kapitány, ki különben is tengeri kalóz, fölgyújtja a hajót, ő maga elmenekül társaival, Robinson pedig az égő hajón hagyják. Robinson egy haitöröncson jut a szigetre, s itt látjuk aztán az ismert történetet, melynek szereplői Péntek s a szigeten lakó vadak. Végre Robinson felesége és fia megjelennek a szigeten. Egymást követik a tarka jelenetek, hajóégetés, csónakázás, tengeri harc, vadak és matrózok tánca. Néhány csinos dalt is szöttek bele, kedveset.

A koronázási jubileumi év. A főváros által alapított 8000 koronás Ferenc-József koronázási jubileumi díj ügyében, a melyet

ezuttal festőművészek jutalmazására szántak, most döntött a pályabírószág. A díjat egyhangulag Hegedüs László festőművészeknek ítéltek, kiemelve Hegedüs művészi erejét és kiváló tudását, a mely a legszebb reményekre jogosít továbbra is.

Hova lett Ádám és Eva?

Igaz történet a régi színész-világból.

Ezelőtt, nem is tudom én hány évtizeddel történt az alábbi eset, mikor még

Thália gyermekei a vándor «deátristák» nyikorgó ekvipázon utazgattak vendégszerelni egyik városból a másikba s mikor még a babérszoru és arany-ezüst-szalag kitüntetés helyett a «szakasztó kosár tyuktojás», meg a «jó pirosra sültkürtös fánk» tiszta szívből való ajándékozása járta.

Történt ugyanis K... városban, hogy a város nemes tanácsa Bakony-szegi főbíró uram szóbeli indítvá-

nyára elhatározta, hogy más nagyobb város példájára a «Fekete sas» vendégladó tágas udvarán egy szinkört állíttat föl, hova egy vándor deatrista-kompaniát szerződtet. Hű maradv a főnti határozathoz, Lécz Tamás asztalos-mester lett megbízva a nevezett szinkör föllállításával, ki egy pár tüzetes helyszíni szemle után nyélbe is ütötte a dolgot, azaz elkészítette a szinkört, földiszívte azt — Bakony-szegi főbíró uram nemesszivü neje által

Láng Antal, az oberamer gaui Krisztus.

támogatta — leánderekkal és más belföldi virággal.

Most már csak deátristák hiányoztak. Hogy pedig ez a kérdés is megoldást nyerjen, utczánként ki lett dobolva, hogy a kit végzete «foglalkozás nélküli» deátristával hoz össze, az azonnal értesítse a főbíró, ki tudni fogja kötelességét.

Napok mulva szemmel látható izgatottság uralkodott K... városban. A város alatt ugyanis egy «echós equipage» volt észrevehető s a bőr-echo alatt egy férfi és egy nő deátrista ült puha tört szalmán, mohó étvágygyal fogyasztván az ülés alól ki-kandikáló görögdinnyéknek sokaságát.

Nosza volt is jövés-menés a főbíró uram háza körül. Bakonyszegi főbíró uram pedig informálván magát az örvendetes jelenségről, azonnal felöltö spenczli szabásu, ezüstgombos bekesét s pár perc mulva a város alatt termett. Minekutána jól szemügyre vette a jövevényeket, latin mondatokkal fűszerezett beszédbé ereszkedett velök s szívélyes szavak kíséretében azonnal hozzáfogott a szerződtetésökhöz. Egyelőre csak tizenöt napra szólott a szerződés, gondolván a főbíró uram, hogy előljáróba kevés is elég a jóból.

K... városan másnap egyébről sem beszéltek, csak arról a hatalmas vászondarabról, mit a «Fekete sas» vendégfogadó homlokzatán lengetett az alföldi langy fuvalom. Ezen a vászondarabon pedig nagy sarkaláb betűkkel a következő állott:

Atyámfiai!

Ma este óriási nagy előadás. Szinre kerül:

ADÁM ÉS ÉVA.

Világhírű vigiáték. Irta Kancsal Jónás.

Személyek:

Adám ..... Kancsal Jónás.

Éva ..... Kancsalné, Pokol Terézia.

Helyárak tetszés szerint.

K... városra sötét alkony szállott.

A K... városiak sűrű sorokban vonultak a «Fekete sas» vendégfogadóba, hol már szólt a hegedű s nagyokat visított az éles-hangu klarinét. Az ajtóba kitett gyékénykosár egy perc alatt tele lett rézgarasokkal s ezüstpénzekkel. A fogadó udvarán pedig ember ember hátán volt. Ki állva,

ki ülve, ki pedig az udvaron levő ákácokra kuszva várta az előadás kezdetét.

Meg is kezdődött az nemokára, csak először a gyékénykosár tartalma vándorolt illő helyére, azaz a deátristák zsebébe. Először az asszony deátrista jött az olajjal töltött lámpák elé s összekuszált haját simogatva, lényéből kikelve, így kiáltott föl:

— Nem... nem maradok ez átkozott helyen. Nem tűrhetem tovább az Ádám durva kegyetlenségét. Azt hittem paradicsom lesz férjem hajléka, de most látom már, hogy rosszabb a pokolnál.

— Szegény asszony... szegény asszony — hallatszott a nézőtérrel.

— Elszököm, mert mást nem tehetek — folytatta az asszony-deátrista hével — s egy merész ugrással kisurran az egyik hátsó ajtón.

A másik pillanatban — egyik kezében a gyékénykosárral — a férfi deátrista szaladt a színpadra s fülsiketítő éles hangon kiáltotta:

— Éva? — hol vagy?

— Megszökött. Nem szégyeli magát. Hát ugy kell a feleségével bánni? — hangzék a nézőtérrel.

A férfi deátrista hangosan föl kacagott s egy hatalmas ugrással kiugrott az egyik ajtón.

A nézőtéren, azaz az udvaron pedig siri csönd lett. Majd egetverő zsvaj hallatszott föl, hogy: hadd lássuk meg egyszer, hogy volt stb. De daczára minden hangos érzületnyilvánításnak, a színpad csak nem élénkült meg. Mikor pedig már majdnem egy félóraig türelmetlenkedett a publikum, több merész vállalkozó a színpadra kuszott s hangos szavakkal hívták, esalták elő az el-tűnt deátristákat. De mindhiába. Körülbelül egy óra mulva tudták meg a valót a Jancsi borfiutól. A való pedig az volt, hogy a deátristák végleg eltűntek, mivel a K... városiaknak akkor az egyszer nem a deátristákkal, hanem két élelmes kalandorral volt dolguk.

Képzelné lehet azt a felbőszülést, mi a színmű iránt érdeklődők között uralkodott. Botok, paraplik, öklök emelkedtek a légbé s itt is, ott is föl-fölhallatszott: «Hej csak megfoghatnám őket».

A deátristák pedig utaztak tovább a nyirkó equipagen — vendégszerelpelni.

☞ KÉPEINK ☞

A koronázás évfordulója. Most június 8-án volt 33 éve, hogy az 1848 márcziusi félreértésekben meghasonlott nemzet és király kibékülésének megpecsételésére Szcitovszky János hercegprimás az egybegyült karok és rendek jelenlétében, az egész nemzet öröme, fejeére tette szent István koronáját királyunknak, *I. Ferencz Józsefnek*, ki azóta dicsőségesen uralkodik. Békés kormányzata alatt vagyonban, tekintélyben, erőben gyarapodott a nemzet. A remények, miket a koronázás szent tényéhez minden oldalról fűztek, hála Istennek! beteljesültek. Állami életünknek, alkotmányos nemzeti létünknek legfőbb kifejezője az a szent korona, melyet most 900 éve I. Szilveszter küldött az apostolkirálynak, védőszentünknek, I. Istvánnak. Drága kincse ez a magyarságnak; nem ékszer, nem csupán erekye, hanem szimboluma a nemzetnek. «A hol a korona, ott a magyar nemzet». A koronázáshoz használt eszközök is szent István hagyatéka. A palást, a kard, a keztyűk, a jogar, az aranyalma. A két utóbbit, mint a melyet kevésbé ismer a közönség, képen szintén bemutatjuk. Ugyancsak drága kincse nemzetünknek az idők és csodák által megszentelt két erekye: szent István feje és jobbja, mely el nem porladott, hanem mintegy jutalmul sok jó cselekedetért, a kereszt dicsőségéért, nagysok munkájáért, annak uralmáért vívott harczáért épen és együtt maradt. Kincset érő tartókat szerzett hozzá az idők kegyelme, miket olvasóinknak szintén bemutatunk mai számunkban.

Oberamerghai képek. Bajorország ezen éjszaki kis mezővárosa arról emlékezetes

most már világszerte, hogy annak népe főfoglalkozásul mást nem ismer, minthogy az imádandó Isten-ember legfőbb művét: az emberi nem megváltását minden tíz évben egyszer színre hozza; egyszerűen teszik ezt, nem színészkedve, hanem természetes modorban, betűről-betűre megmaradtan a szentírás szavaihoz. Nem kis vállalkozás! Ujabbán az egész világ sajtója élénk figyelemmel fordult az oberamerghaiak passio-játéka felé. Európa legelső hírlapjai küldtek tudósítókat a május utolsó vasárnapján megtartott első előadásra, kik azután bőven és részletesen beszámoltak olvasóinknak az ott látottakról, hallottakról. A legkülönfélébb gondolkozású emberek a legeltérőbb szempontból bírálták meg az előadást és előadókat. Rákosi Jenő hazánk-fia, a Budapesti Hírlap főszerkesztője szintén ott járt és lapjában kedves megemlékezést szentelt a bajor parasztoknak, kik mesterien ujjikák meg a nézők szeme előtt a világ legfontosabb történelmi mozzanatát. Közleményét azzal zárta be, hogy az ő játéku megértésére *hit kell*. Nehány érdekes képet közlünk az oberamerghai passio-játékból. Például a halálraítélés jelenetét, mint a legszebb csoportalakítást és néhányat a szereplők közül. A lakosságnak különben főfoglalkozása a képfaragás; gazdaságuk nincs. Községük határában a kedvezőtlen időjárás miatt szántani, vetni nem lehet, csak kevés legelőjük van. Az, hogy minden tizedik estendőben vasárnaponként eljászszaik Krisztus Kinszenvedését, az valamely régi alapítvány rendelkezése; ma pedig legbővebb kereseti forrásuk.

☞ MINDENFÉLE ☞

Elérhette-e Andrée az éjszaki sarkot?

Midőn Andrée, a merész léghajós elhatározta, hogy légi uton éri el az éjszaki sarkot, több európai természettudós valóságos öngyilkosságnak tekintette a vállalkozást,

bár azt semmi mással nem okolta meg, mint azon ösmert nehézségekkel, a melyek az éjszaki pólus megközelítése alkalmával mindenkor fölmerülnek. E nehézségek pedig, mint azt tapasztaljuk, nem riasztják vissza a bátor lelkeket attól a gondolattól,

hogy földünknek legéjszakai tengelyvége mégis csak elérhető, vagy legalább nagyon megközelíthető.

Sok bátor utazó tett már kísérletet erre nézve, de részint életével fizette meg e mérészségét, részint pedig vissza kellett fordulnia, ha nem akart a rideg éjszakai hőmérséklet elvezni.

Andréának a szerencsétlenebbek sorsa jutott osztályrészül s róla már az eddigi kimaradása folytán is elmondhatjuk, hogy azoknak a tudósoknak volt igazuk, kik vállalkozását valóságos öngyilkosságnak mondták.

Hogy ez valóban ilyen volt s hogy e bátor léghajóst elveszettek tekinthetjük, azt elméletileg és gyakorlatilag is be lehetne bizonyítani, ha e bizonyításra gyakorlati kísérletek tételnének.

Arról mindenki könnyen meggyőződhetik, hogy a Hold tengelye körül nem forog, hanem mintha még most is csak része lenne földünknek, első sorban e körül teszi meg forgását. Hogy a Hold nem is foroghatott soha tengelye körül, azt abból a szemléltető tényből is következtethetjük, mivel lapultság rajta sehol sem tapasztalható, pedig ha valamikor forgott, ugy izzó állapotában kellett ennek leginkább megförtélnie, a midőn is a gyors forgás miatt forgás tengelyvégein be kellett volna lapulnia. A Holdnak légköre nincs, vagy legalább nincs olyan, a melyben szerves lények megélhetnének, a mit kétségbevonhatatlanul bebizonyít nekünk a spektroszkóp, de bizonyít az is, hogy mi a Holdat soha sem látjuk a saját felületébe burkolva s így nem lévén felhőzete, nincs számbavehető légköre sem. E két tényből kiindulva, könnyen megvonhatjuk aztán azon következtetést, hogy a *légkör átalakulására föltétlenül kell, hogy egy bizonyos sebességű forgással bírjanak az égitestek.*

Ezen föltételt elfogadva, keressük ennek közelebbi bebizonyítását itt a mi földünkön, mert ha ezt elég érvekkel támogathatjuk, akkor bebizonyodott tényné válik előttünk az, hogy nem csak Andréa veszett el bátor utazóútszára együtt, mielőtt az éjszakai pólus elérhette volna, hanem az is föltétlenül bizonyossá válik, miszerint az éjszakai avagy a déli sark emberre nézve, akár a légen át,

akár pedig szárazon vagy vizen, egyáltalában megközelíthetetlen.

Ha az előbbi föltevés áll, ugy a földön az azt körülvevő légoszlopnak ott kell legmagasabbnak lennie, a hol a föld legsebesebben forog, tehát az egyenlítő fölött és ott lesz legalacsonyabb, a hol annak forgása legkisebb, vagyis a sarkok körül. A két sarkpont fölött, melynek forgása nincs, egyenlő az a semmivel. Igaz, hogy e sarkpont csak matematikai pont, így a légoszlopnak ily értelmű megsemmisülése is csak matematikai fogalom lehet, de mégis egészben véve a *földünket körülvevő légoszlopnak egy oly tojásdad alakjának kell lennie, a mely az egyenlítőn kidomborodik, a két sarkon pedig töléserálakra összejön.*

A magassága tehát légkörünknek itt csekély, míg az egyenlítőn összehasonlíthatanul magasabb.

A kísérleti tapasztalatok e föltevést igen erősen támogatják és pedig a következőkben: hogy a légsúlymérő legmagasabban áll az egyenlítőn, mivel legmagasabb légoszlop fekszik rajta, a sarkok felé pedig esik a higanyszlop, a mi azt árulja el, hogy arra felé a légoszlop mindinkább alacsonyabb lesz.

A légsúlymérőn kívül van még egy általánosan ismert jelenség is, a mely az előbb említett föltevést szintén támogatja s ez abban nyilvánul, hogy a legnagyobb viharok, ciklonok az egyenlítő körül fordulnak elő, míg ellenben a sarkok körül — Nansen szerint is — majdnem örökös szélescsőnd uralkodik.

A szeleket, a légáramlást ugyan a föld különféle hőmérséklete idézi elő, mely nem más, mit a léghő mennyiségének kiegyenlítése, de ennek intenzívitása mégis a léghullámok nagyságától függ s miután a legpusztítóbb ciklonok az egyenlítő körül jönnek elő, kell, hogy itt fejlődjének ki a legnagyobb léghullámok is.

A mi ismét csak ugy történhetik meg, ha a légoszlopnak magassága elég nagy ehhez, a sarkok felé pedig azért nem jönnek elő ily óriási légáramlatok, mivel az alacsonyabb légoszlopnál nem fejlődhetnek ki ily romboló léghullámok, sőt a sarkok körül majdnem tökéletes szélescsőnd ural-

codik. A mérsékelt éghajlat viharai szintén megfelelők a föltételezett légoszlop magasságának. Mindezek tehát azt bizonyítják, hogy közvetlen a sarkok körül a légoszlop magassága oly csekély, hogy azon légnyomásához nem szokott ember meg nem élhet s miként a magasba szállt léghajós csak bizonyos magasságig emelkedhetik, mert azon túl megnyílnak a csekély légnyomás folytán pótlusai s a vér elkezd rajtuk serkedni, úgy, hogy elalél s könnyen éri szívszélhűdés, vagyis beállhat nála a halál.

Ugyanez történhetett Andrée és társaival is, ha a légáram a sark felé terelte őket, a kik nem segíthettek magukor azzal sem, ha egészen is leszálltak a földre, odafönn a ritka levegő, idelelt pedig a hideg ölhette meg a tudomány e derék bajnokait. Hir' nem hozhattak róluk postagalambjaik sem, hiszen azok is tönkrenehettek e nekik is szokatlanul ritka levegőben.

E derék bajnokok tehát sem előre, sem hátra nem mehettek, elől elzárta az utat

előlük a ritka levegő, hátrafelé pedig az óriás jégmező s a kitlen dermedtő hideg s tán elalélva dültek valamely jéghegy oldalára, a mely, ha egykor megindulna onnan a legmagasabb éjszokról, egészen Norvégia partjaihoz hozhatná a kutató tudomány e bátor hőseinek holttestét.

Egy föltevés, egy tudományos alapokon nyugvó rege ugyan mindez csupán, a melynek azonban lehetősége épen nincs kizárva, sőt egyszerű kísérletekkel egész bizonyosságot is szerezhetnénk e szomorú föltevés valóságáról. Automatikus készülékekkel felszerelt több léghajót bocsájthatnánk alkalmas széláramok mellett a sark felé. Ha nem tér közülük vissza egy sem, úgy biztosak lehetünk róla, hogy léghajón a sarkok meg nem közelíthetők, ha pedig visszatérne valamelyik, úgy az abban elhelyezett meteorológiai és fényképező automat-készülékek mennyi érdekes dolgot hoznának nekünk arról a sokat megbeszél, de még senki által el nem ért éjszaki pólusról és környékéről.

Vozdny Pál.

ALKONYATKOR.

(Egy emigráns naplójából.)

Az 1859. év nyarának egyik ragyogó szép estéjén együtt sétáltam öreg barátommal a tenger partján.

Hullámozó sokaság lepte el a korzót, számtalan csónak himbálódzva a hullámokon s az evezősök énekébe váltakozva zugott bele a habok moraja és a zenekar édes-bus dala.

Gárdai ur sokáig sétált már mellettem szótlánul.

Közben-közben megállt, összefonta mellén karjait s busan elmerengve nézett maga elé, aztán egyszerre csak megragadta kezemet s lassan, alig hallhatóan suttogetta: «Jöjjen velem, fiatal ember, e hullámozó sokaságból, menjünk föl inkább a hegyre, nézzük meg a nap lenyugtát!»

Mint afféle független ember, kinek kevés a dolga, szívesen engedelmeskedtem fölszólitásának, annál is inkább, mert joggal remélhettem, hogy végre megtudom, miért oly szomorú mindig az én öreg barátom.

Lassan-lassan kiértünk a zajló emberáradatból s csöndesen ballagtunk a hegyre fölfigyöző keskeny uton. A kövek meg-megcsusztak lábunk alatt, a bogács és a tüske nem egy fájó szurást ejtettek kezemen, de nem törődtem vele, csak kusztam, kusztam egyre följobb öreg barátom után.

Végre fölértünk a tetőre. Gárdai ur megállt, befogta szememet, aztán lázasan, elfojtott hangon suttogetta: «Fiatal ember, látta-e már a paradicsomot?»

Kérdése annyira meglepett, hogy nem tudtam rá válaszolni.

«Látta-e már a paradicsomot?» kérdezte az öreg türelmetlenül s hangja megremegett a gyönyörűségtől.

«Nem láttam!» válaszoltam csodálkozva e különös kérdésre.

«No, akkor most meg fogja látni, fiatal ember, de vigyázzon, hogy el ne szédüljön, hogy meg ittasodjék a gyönyörűségtől!» Levette szememről kezét s én meglepetve, elragadtatva tántorodtam vissza az előttem föltáruló elbűvölő látványtól.

Szemem eleinte káprázott, mikor a sötétség után hirtelen fényözön áradt felém, szívem megdobbant, mikor az a remek szép kép elvonult előttem, mely oly mélyen belevéste bájos mását lelkembe, hogy soha ki nem törli többé belőle semmi földi gyönyörűség.

Egy kép vonult el előttem a paradicsomból, visszatükröztetve az ég tündérvilágát.

Fejem fölött sötétkék színbe öltözött már az égboltozat, déli ivén egy-két szürkés felleg uszott, a keletin fekete-barna fátyol, a nyugatin az ezerfoku szinskála minden árnyalatában pompázó rétegfelhők húzódnak a horizonon végig. A halvány rózsaszín az ibolyára lehelt csókját, a sötétkék a narancsra, az ezüst a zöldet ölelte át, a sárga a barnával olvad össze ábrándos ködfátyolba, a haragos vörös a violát és az aranyt ölelte keblére, tüzes, perzselő hével.

S úgy látszott, mintha ez az ezernyi színben, ezernyi fényben ragyogó égboltozat beszélt volna, mintha az a milliányi tündöklő fátyolon át az Isten képe ragyogott volna!

Az a hely, hol álltunk, rózsás lángban fűrdött. A magasba szökő, karsu fenyők és jegenyék koronája aranyos fényben ragyogott, sudaruknak alsóbb fele kékes színben játszott, lejjebb zöld köntösbe öltözött, legalsóbb ágaikon ezüst hullám

ringott. A szellő alig-alig rezdült meg a légtelen, csak olykor-olykor sugott valamit a jegenye kíváncsi levélkéinek, mire a fa mosolyogva hajította meg dus koronáját, a szellő meg tova lebbent, tova surrant, csöndben, eléggé hallhatóan.

Fönn tompán verődtek oda a tenger hullámai a hegy lábához. Egyik hab a másik után simult oda a büszke francia földhöz s csak nehezen tudott tőle megválni; nem csoda, hiszen annyi, annyi volt a mondani valója! Délfelé, körülbelül a tenger közepéig, biborpiros hullámvölgyek kísérték az ezüstös hullámgerinceket. A hegyorom képe megijulva tűnt elő benne zöldelő fáival, regényes várával; beljebb zöldes színben játszott, a zöld a kékbe olvad, a kék a szürkébe, a szürke meg a látóhatár végén összeölekezett az éggel.

Lenn, a parton, hol lassan-lassan kigyultak a ragyogó csillárok, egyre sétáltak a festői öltözetű párok, egyre szólt a zene, melynek andalító hangjaival összeolvadt a csónakosok mélabus éneke.

Gárdai ur átszellemülten nézte a csodálatosan szép látványt. Hosszasan, figyelmesen vizsgálta vonásaimat s mikor az elragadtatást leolvasta arcomról, diadalmas hangon kérdezte tőlem:

«Nos, fiatal barátom, van-e remekebb, fölségesebb a világon, mint a természet!»

«Van!» feleltem komolyan.

«És micsoda?» felelte megütődve.

«Az Isten!»

Nem válaszolt semmit. Ajka idegesen összerándult, szép, férfias arca elborult, tüzes szemé könyben uszott.

«Az Isten!» mormogta aztán alig hallhatóan, mintha álmából riadt volna föl.

«Az Isten! És elhiszi, hogy van Isten?»

«Hiszem!» válaszoltam a rendithetetlen meggyőződés hangján.

«Igaza van!» felelt fojtott hangon.

«Van Isten, mert hiszen a természet maga az Isten?»

Önkénytelenül is összerendeztem. Tehát hitetlen! Fájdalmas és keserű volt a csalódás, mert igen szerettem az én szégyény, öreg barátomat.

Gárdai úr észrevette megdöbbenésemet. Fájó mosoly lebbent végig arcán s mély, tompa hangon szólt oda hozzám:

«Önt kellemetlenül lepték meg szavaim, fiatal ember! Pedig lássa, ha ön is annyit átélt volna, mint én, higgye el nekem, nem beszélne másképp! Ismétlem, nincs Isten az égben, a természet maga az Isten!»

Sajnálni kezdtem az öregot. Szavainak bus rezgéséből egy keserű lélek bánata sírt felém, könyes szemének kódén borongó lelkének fájdalma szövődött át. Sejteni kezdtem, hogy valami rettenetes tragédia emlékezete dőtte át az én szégyény barátom szívét s oly sebet ütött rajta, mely nem tud begyógyulni soha, soha!

«Mindig ez volt a meggyőződése?» kérdeztem tőle részvevően.

Máskor szelid szeme most villámokat szórt felém. Egészen kikelt a formájából.

«Mi köze hozzá, fiatal ember?» kiáltott rám durván. De mikor látta kínos megütözésemet, szelidebben folytatta: «Bocsásson meg, nem akartam megsérteni! Kérem, ne kutassa történetemet, nem akarom önt boldogtalanná tenni, nem akarom a hitét elrabolni, nem akarom a sebeimet fölszakgatni!»

Tehát jól sejtettem! Öreg barátomnak valami rettenetes emlék nehezedett szívére! Rátékintettem s akaratlanul is köny szökött szemembe.

Ezüstös fejét remegő kezébe temette s zokogva borult egy jegenyefőrszőhöz.

Nem mertem oda menni, tiszteltem fájdalmát. Végre kisírta magát az öreg s bánatosan szólt oda hozzám:

«Ne mondja meg, kérem, senkinek, hogy sirni látott!»

Aztán összegombolta kabátját s menni készült.

«Induljunk, fiatal ember, mert hüvös lesz!»

Megindult. Aztán megint megállt. Felém fordult, könyes tekintetével a szemembe mélyedt, mintha át akart volna látni egész bensőmön s bágyadt hangon kérte tőlem:

«Fiatal ember, ugy-e, megsértettem az imént? Ezt a sérelmet most jóvá akarom tenni! Nem kíváncsi az életem történetére?»

«Igen lekötelezne, uram bátyám, ha közlené velem!»

A bizalmas megszólítás láthatólag jól esett az öregnek.

«Talán nem cselekszem helyesen, ha elmondom önnek, mennyit szenvedtem! Jól vigyázzon, fiatal ember, mert a hite forog szóban! Ha kialudt e világa, nem gyújt már többé tüzet semmi abban a sötét éjszakában! mely akkor a szívére borul!... Talán el sem mondom!... Különbösen mégis! Van valami önnek az arcában, a mi midjárt az első pillanatban fölkelte bízalmamat! Tehát hallja!»

Pár percig elhallgatott, hogy rendbe szedhesse gondolatait, aztán fájdalomtól remegő hangon kezdte meg.

«Husz évvel ezelőtt erős voltam még én is, mint ön, telve szebbnél-szebb eszmékkel, nemes ambícióval, magasztos tervekkel. Szép álmaim voltak... nem is valósultak meg soha! Fájdalom! csak álmok maradtak mindörökké!»

Az egyetemre jártam akkoriban, jogot tanultam, hogy, mint ügyvéd, szolgálhassam édes hazámat, elérvult, de akkor már ébredező nemzetemet! A nemzeti eszmék fuvalma körüllehelte az én arcomat is, üde szellője pezsgésbe hozta véretem, tüzes varázsa lánggra lobbantotta szívemet!

Éjjel-nappal dolgoztam, hogy célomat elérhessem. Pár év múlva már követ

voltam az országgyűlésen s egy táborban küzdöttem Széchenyivel, Deákkal és Wesselényivel. Békés uton akartuk kivívni azt, a miért milliók szive epedt, óvatosan akartuk magyarrá tenni a haza minden egyes fiát, mert hiszen addig voltaképen csak a nemesség volt magyar; a jobbágyot meg alig vették emberszámba.

Ekkor jött Kossuth. Meteor volt ő a magyar nemzet egén, melynek fénye kábitott, melynek tüze gyújtott s lángra lobbantott mindent a hazában! Gyönyörű hangjának elbűvölő csengése megragadta a szívet s lángra lobbantotta, ha csak ki nem aludt már belőle az élet utolsó szikrája! Csakkamar ő lett a vezérünk, vakon követtük volna őt életbe, halálba. Széchenyi aggodalmait, honáért vérző szívének borús sejtelméit kinevettük, pedig... pedig neki volt igaza!

Mikor már testvér testvér ellen támadott, mikor vér és vér borított mindent, akkor ott hagytam én is családomat, mint annyi százezrek s elbucuszva édes hitvesemtől, kardot kötöttem, hogy meghaljak a hazáért! Bár csak meghaltam volna, bár csak ott pihenhetnék én is a névtelen hősök között!»

Nem mert rám tekinteni, félt, hogy észreveszem könye csillogását.

«Említettem családomat; erről is szólok pár szót, ha mindjárt a szívemet feszíti is keresztre a visszaemlékezés.

Volt egy szép feleségem; szebb, mint a régi tündérvilág legbájosabb királynője; szebb, üdőbb, ragyogóbb, mint a mosolygó hajnal, szendébb, mint az ibolya s ártatlan, mint egy angyal.

Sir a lelkem, ha rá gondolok! Volt azután egy kis fiam is, egy kis gügyögő, ártatlan angyalka. Szeme kék volt, mint az ég azurja édes anyja lelke ragyogott benne, kis arczocskája piros volt, mint a fölkelő nap rózsás sugara, hiszen az atyja csókja égett rajta!

Szerettem mindkettőt, szívemem lengettem őket, lelkem lángja égett keblükben.

... És... de ne kívánja, hogy részletezzem... Istentelen kéz betört házamba éjnek idején, kiragadta nőmet, két ártatlan kis gyermekemet édes otthonunkból s aztán megölte mindkettőt!

Hogy vitte rá a szíve erre a gazságra... nem, nem! neki nem volt szíve! Mert tudja meg, hogy épen az gyilkolta meg mindkettőt, a ki legjobb barátomnak hazudta magát, nóm kiköszarozott kéréje! Befurakodott házamba, elhitette velem, hogy barátom. Kigyót melengettem keblemen; a nyomorút csak arra várt, hogy harcza menjek. Akkor betegséget színlelt s én alig tudtam elválni tőle, még a feleségemet is rábízta, hogy őrizze, védje meg visszatértemig.

Meg is védte! Egy viharos éjjel odavezette az ellenséget s mikor szegény hitvesem zokogva kérte, hogy egyezkedjék a támadókkal, levetette az álarcot: a szemébe kaczagott... Pár pillanat mulva legyilkolta a vadállat egész boldogságomat!

És tudja-e, fiatal ember, mi lett ebből a gyáva latorból? Tudja-e?» kérdezte hörgő hangon s homlokán kidagadtak az erek. «Most köztisztelőnek örvend, árusáért zsiros hivatalt kapott, most ott rágódik hona népe vérén. Nos, fiatal ember» kérdezte vad elkeseredéssel «van-e hát Isten?»

«Hogy hívják ezt az embert?» kérdeztem kitérőleg.

«W. Konrád», válaszolt a legnagyobb megvetés hangján.

Zseembe nyultam, kivettem belőle egy összehajtogatott ujságlapot és szó nélkül nyujtottam át neki.

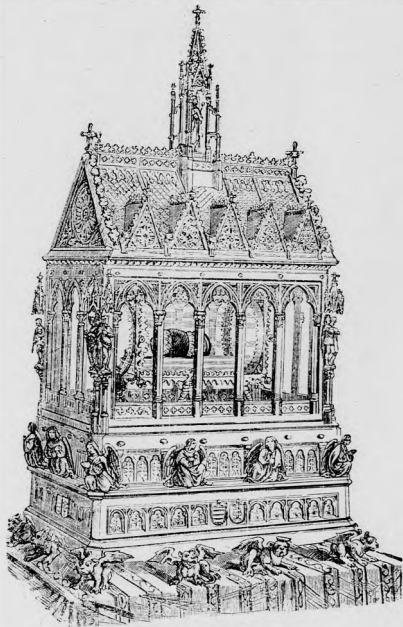
«Meghalt!» kiáltott meglepetve; «a nép verte agyon! Tehát mégis elérte büntetése!»

Pár hónap mulva diadallal köszöruvva siettem haza s földulva találtam otthonomat. Gyönyörű kastélyomnak csak üszkeit láttam; édeseim pedig rég künn pihentek már akkor a temető-kereszt tövénél.

Ne kérdezze tőlem, fiatal ember, mit

resve-kerestem, vágyva-vágytam utána! Első voltam a golyók viharában s nem tudott leteríteni csak egy is!

Egy volt még, a miért égtem, a miért hevült még ez a sajtó kebel, a minek képét nem tudta szivemből kitépni az az égő keserv: hazám!... ez az egy...

A Szentjobb szekrénye.

éreztem akkor! Ha a pokol lángjához hasonlitanám azt a tüzet, mely akkor keblemben égett, higgye el, keveset mondanék!

Kitépték szivemből az érzést, kizusztították az éden kertjéből a boldogságot s pokollá vált a paradicsom!...

Ettől fogva nem kerültem a halált. Ke-

s ez is elveszett! Világos lett a nemzet temetője, az a szép zöldelő rónaság lett a magyar szabadság szemfüdele.

Fiatal ember, mondja meg, van-e a magyarnak Istene? Lehetséges-e, hogy van Isten, hogy van igazság, mikor a legigazabb, a legszentebb ügyet is vérbe fojtják, mikor a legnemesebb hazafiui jellemet is bitóra hurczolják?...

Ne feleljen erre a kérdésre! Nem akarom a hitet kiölni a szívéből!

Ugy szerettem volna megsemmisülni eltíprott nemzetemmel, és lássa nem halhattam meg!

Élnem kellett, hogy megboszuljam édeseimet, hogy halálra hurczoljam gyilkosukat!

Menekültem. Sohasem feledem el azt az estét! Borongó, fekete fellegek borították az eget, szinte vágni lehetett volna a sötétséget.

Ott álltam Orsovánál a Duna partján. A koromsötét éj csak növelte lelkem boruját, a fekete felhők-nél csak szívem volt komorabb.

Már bele akartam ug-rani a hullá-mokba, mikor hirtelen kard csörrent meg mellettem.

Lehajoltam. Egy magányos alak ment el mellettem, a nélkül, hogy megtudhattam volna, kicsoda.

Hátha valami bujdosó honvéd? gondoltam magamban s megfélekedve az óvatosságról, meggondolatlanul oda-szóltam hozzá:

«Ellenség, vagy jó barát?»

«Halt! Wer da?» kiáltott a cserepár. Ha még egy szót szólok, menthetetlenül eivestem. Lassan, óvatosan csusztam a part mellé.

«Halt! Wer da?» hangzott másodszer is. Ekkor már a vízben voltam. Bármily

ügyesen csusztam is bele, némi loocsca-nás elkerülhetetlen volt. A cserepár tü-s-tént ott termett, mire én hirtelen oldalt usztam egy kissé.

«Halt! Wer da?» kiáltott harmadszor is s a következő pillanatban megdörrent puskája az éj csöndjében. A Vaskapu szikláí ezerszeresen érték vissza a han-got s egy pillanat alatt nappali világos-ság gyult ki a parton.

«Hurrah!» hangzott a vérfagyasztó, vad ordítás s egyik golyó a másik után süvöltött végig a vizen, a nélkül, hogy csak a közelembé is ért volna. A csere-párt sikerült félrevezetnem. Jobb felé vezette társait, én meg bal felé usztam.

Már-már ott voltam a másik parton, mikor hirtelen eszembe jutott valami. A szívem megdobbant! Ki tudja viszont látom-e még valaha letiport hazámat, legalább legyen valami vigasztalásom ott a messze idegenben! Vágytam valamí után, a mi édes, a mi honi!... egy kis hazai föld után!

Nem törődve semmi veszélyel, óvatosan újra visszautsztam a másik partra s reszkető kézzel ástam ki egy kis földet és fájó könyeim-mel meg-megöntözve, oda tettem a szívem fölé. Megjelent a keleti égen a hold nagy véres korongja.

Már újra vissza akartam uszni, mikor hirtelen erős hortyogás ütötte meg a füle-met. Óvatosan újra usztam, a honnan a zajt hallottam... s képzelve csak, kit találtam ott, boldogságom gyilkosát! Ott aludt osztrák tisztí egyenruhában egy fához dülve.

A hold időközönkint előbujt a felle-gek mögül s épen arczába sütött. Egy pillanat mulva ott termettem mellette. Éreztem, hogy vérem arczomba tódul, hogy elhagy eszméletem! Meg akartam gyilkolni, véres, kegyetlen boszut akar-tam állni édeseimért!...

De megmentette démona! Épen ki akartam rántani kardját, mikor hirtelen

Egy oberamergauí tanítvány.

fölbredt. Rémülten, iszonyodva hátrált előlem, mikor oly vizesen megpillantott.

Arca elborult, szája nyitva maradt. Szólni akart, de nem jött hang torkából.

«Meghalsz, gazember!» ordítottam minden óvatosságról megfeledkezve s erővel is ki akartam rántani kardját.

Erre oldalt hajolt, rettenetes, vadállati hang tört elő torkából, de olyan, hogy megdermedt a vérem! Az ördögnek lehet ilyen irtózatos, velőt hasító az ordítása!

Lábam a földbe gyökeredzett. Már-már eleresztettem, mikor hirtelen kardcsörgést hallottam jobbról, balról is.

Erre az a gyáva gazember irtózatos diadalordítást hallatott s rettenetes csapást mért fejem fölé. Szerencsésen megmenekültem egy ügyes oldalfordulattal, de nem volt időm a habozásra.

Oda rohanni s torkon ragadni, egy pillanat műve volt. Azután megforgattam egyszer s irtózatos ütést mértem öklömmel a halántékára, úgy, hogy rögtön összerogyott.

«Hurrah!» hangzott a vad ordítás mindenfelől.

«Éljen a haza!» kiáltottam mennydörgő hangon s három óriási szökelléssel már ott voltam a parton.

Mire az első sortüz megvillant az éjben, arra én már a víz alatt voltam. A golyók ott süvöltöttek el a fejem fölött. Egy darabig csak ment az uszás a víz alatt, de éreztem, hogy nem bírom soká.

Szerencsémre, egy sziklára akadtam, a mögött húztam meg magamat egy kissé, hogy lélekzetet vegyek. De a cserepárok észrevettek. Újabb sortüz dörent meg a légben s az egyik golyó oldalamba furdott. A gyötörő fájdalom ellenére is rögtön lebuktam a víz alá, melynek fölületén keskeny vérsáv jelölte utamat. Végre folytonos golyózáporok között megérkeztem a másik partra, hol maradték pénzemen sikerült éji szállást találnom. Másnap már utban voltam Franciaország felé. No, de nem untatom tovább, fiatal ember Azéj már közelg.

Csak annyit még, hogy leírhatatlan sokat szenvedtem. Álruhában bujdos-tam, éjnek idején bolyongtam, mint az erdők vadja, hogy megmeneküljek üldözőim elől. Utközben találok egy nemeselkü bujdosó honvédtársammal; az ő segítségével jutottam el Franciaország szabad földjére.

Eleinte kereskedősegéd voltam, később tanító, majd városi tisztviselő; az vagyok ma is. Állásom nem a legfényesebb ugyan, de független vagyok s ez drágább előttem minden kincsnél!

Csak egy fáj még, csak egy sebzi szívemet, az, hogy nem láthatom tán soha édes hazámat, elárult nemzetemet, hogy nem ejtettek egy könyvet édeseim sírhalmára! Boldog nem lehetek már soha... Se családom, se hazám, se hitem, árva vagyok, mint az a kis madárfióka, mely hasztalan csipog szülei után — lelőtte őket a vadász! Mogorva, komor a lelkületem, szívem nem gyulad föl semmiért, gyűlölök mindenkit, hisz engem sem szeret senki, de senki!»

Ezekre a szavakra két forró könnyecspep hullott alá a boldogtalan öreg szeméből.

«Lássa, fiatal ember, az emlékek ismét meggyötörnek, szemem már megint könnyben uszik. Ne mondja meg senkinek, hogy sirni látott. Különb — mit törődöm én a világgal? Hadd kacagjon egy vén bolondon! Vén!» folytatta keserűen. «Fiatal ember, mitgondol, hány év rejtezik ez ősz fűrtök alatt?»

«Hetven» válaszoltam komolyan.

«Hetven!» kacagott keserűen. «Negyvenhat, fiatal ember, negyvenhat! Érti? Husz esztendővel öregebbnek látszom s öregebb is vagyok — lelkileg!

Mert, lássa, eliszonyodna, ha a lelkeembe látna! Nem maradt ott semmi más, mint üszök és hamu! A lelkesedés szétfoszlott, a boldogtalanság égő keserűséggé változott, a hit hitetlenségé fajult!

«Bátyám!» szóltam komolyan «Igazán nem hisz az Istenben!»

«Van-e igazság?» kérdezte szíven találva.

«Van!»

«Van!» kacagott keserűen. Hát akkor hogy van az, fiatal ember, hogy egy nép, melynek szívében a legszentebb tűzlángja lobogott, vérrel fizesse meg azt, hogy a végkimerültség küzdött azon eszmékért, melyeket önök szerint maga az örök Isten irt szívébe.

Vagy bűn a szabadságra törekedni? Mióta lett bűnné az erény és erénynyé a bűn?...

És lássa, fiatal ember, annak a nemzetnek a küzdelmét vérbe fojtották, legnemesebb fiait bitóra hurczolták! Fiatal ember, hol itt az igazság?...

Volt egy boldog család, melynek a boldogságát maguk az égiek is megirigyelhették volna. Az én családom volt ez! Megtettük mind, a mivel Istennek és hazánknak tartoztunk. És mi volt a jutalmunk? ... Rom és pusztulás!

Fiatal ember, hol itt az igazság?... Az Isten maga az igazság, mondják önök! de igazság nincs, tehát Isten sincsen — abban az értelemben, a mely-

ben önök vallják! — kiáltott szenvedélyesen s halavány arca egészen kipirult a fölindulástól.

«Van igazság, van Isten, édes bátyám!» szóltam szeliden, de határozottan.

«Van igazság, igen, van, ha bűn az erény s ha erény a bűn. Ily értelemben igenis van, mert hiszen győzött a gazság: az egyik egy nemzet szívét szakította szét, a másik meg egy család boldogságát zuzta össze...»

Van Isten, fiatal ember, van Isten, van igazság, de ez az igazság az Isten igazsága, ez az Isten maga a természet!»

«És a természet igazságos?» kérdeztem feszült figyelemmel.

«Igazságos!» válaszolt az öreg ünneplésesen.

«Mindig?»

«Mindig!»

«Mindig! Hát akkor hogy van az, édes bátyám, hogy gyakran a legnemesebb lényeket sújtja halállal a természet, hogy gyakran a legszebb műremekeket rombolja szét szentségtelen kézzel?...

Hogy van az, hogy mikor a sötétlelkű kalózok üldözöbe vesznek egy hajót, melyen tán oly férfiu van, kinek egyéniségén milliók szive csüng, kinek személyéhez

milliók boldogsága fűződik, egyszerre csak fölzúg az oceánon a

Az obermergaui Judás.

vihar árja, a kalózhajót visszaveti a patra, a másikat meg leragadja, lesodorja feneketlen mélyébe s jeltelen sirba temeti azt, ki millióknak volt egyetlen reménye, egyetlen boldogsága!... Vagy tán azután nyujt neki kárpótlást? De hiszen önök szerint a halál után minden megszűnik!

Igazságos a természet? Hát akkor hogy van az, hogy a legszebb termést, a legvirulóbb földeket önti el az ár, a legédesebb szőlőt tarolja le a jég...

«Elég! Elég már, fiatal ember!» sóhajtott fájdalmasan.

«Ám jó! És lássa, édes bátyám, a természet nem zugolódik, az a kis nővény nem átkozza a vihart, mely lezuzta virágát. Ha a szél tomboló dühe tova-viharzott, ha a zápor tovasüvöltött a légben s újra fölragyog az égen az Isten melengető napja, az a kis eltiport virág újra fölemeli kicsi fejét, átok helyett mosoly fakad ajkán, szeretettel tárja ki levélkét, epedve nyitja ki pihegő szirmait s boldog méltósággal szivja be a napot s hálás szívvél köszönti az Istent, ki néki éltet adott!

Mert nem a természet az Isten! Isten a

Az oberamer gauí Heródes

ermészet föllött áll, de lel-két rálehel minden alkotására. Van igazság, bátyám, van Isten! kiállottam tüzes

hévvel «denem mindig nyilatkozik meg a földön! A természet, az ásvány; növény-és állatvilág boldog már itt a földön, mert nincs neki más hivatása, mint hogy itt elérje célját. Az embernek a hazája nem e földről való; szebb, boldogabb helyet jelölt ki számára a Mindenható! Az égben a mi hazánk, ott fönn a mi Atyánk!»

Az öreg komolyan, de egyre derültebb léleknyugalommal hallgatott végig. Szinte csüngött ajkamon; láttam, mily jól esnek neki szavaim, mily üdítőleg hatnak lelkére!

Összefonta kezét mellén s hosszasan. elmélázva nézett maga elé. Nem volt ő vallástalan, bárhogyan mutatta is! csak bizalma rendült meg az Istenben és az emberekben; a ki pedig igazán hitt valaha, az nem lehet hitetlen soha! Isten és ördög ott küzdöttek lelkében s küzdelmük nyoma rávetette bélyegét arca vonásaira.

«Fiatal ember, van-e bocsánat az égben az eltévedettek számára?» kérdezte hosszú idő múlva.

«Van!» feleltem rendületlen bizalommal s örömmel láttam, mint lesz az arca egyre derültebb.

«Bátyám!» szóltam esengve, «igérje meg, hogy keresni fogja az igazságot!»

Jó darabig nem szólt semmit. Már már aggódni kezdettem, mikor egyszerre csak kezembe tette kezét s mély, tompa, de határozott hangon rebegte:

«Megigérem!»

«És meglátja, megtalálja!» válaszoltam s karjába öltve karomat, lesietünk a városba. Sötétség lebegett körülötünk, de szívünkben ott ragyogott a hit mindenható világa.

A fürdővendégek már rég nyugodni tértek; mire a telephez érkeztünk, nem volt már senki a gyönyörű, édes virágillattal telt, viruló zöldbe öltözött korzón.

Elkísértem öreg barátomat egészen lakásáig, azután szives bucsut véve, elváltam tőle. Ő bement, én meg künn maradtam.

tam s magányosan bolyongtam a késő éjszakában.

Szegény öregem sorsa igen meghatott; lelkének bánata átragadt az enyémre is. Imádkozni kezdtem, hogy az Ur adja vissza neki rég elvesztett boldogságát!

A mint ott bolyongtam s szemem ide-oda révedezett, egyszerre csak megakadt a tekintetem egy magányos, halavány csillagon. Egészen külön állott a többtől. Bágyadt fénye alig-alig pislogott, bánatosan rezgett. Szívemben azt suttogta valami, hogy ez az ő csillaga! Sokáig néztem, sokáig figyeltem s végre úgy tűnt föl, mintha bágyadt fénye egyre ragyogóbbá válna, mintha egyre tüzebben égne, fényözönje, árja! Vagy tán csalódtam? Meglehet, könybe lábadt a szemem!

Haza siettem. Az ő lakása előtt kellett elmennem s nem állhattam meg, hogy be ne pillantsak az ablakán. Máskor le volt függönyözve, ma, úgy látszik, megfélemedezett róla! Betekintettem. Ott ült az íróasztalánál s kezébe temette fejét. Gondolkodott. Nem akartam megzavarni, csöndesen, nesztelenül surrantam el lakása előtt.

Másnap, harmadnap és azután egy hosszú hónapon keresztül hasztalan akartam vele beszélgetni. Messziről elkerült, ha meglátott, nem jelent meg semmiféle társaságban, egészen magába vonult. Azaz mégsem! Elöttem legalább úgy tűnt föl, hogy nem!

Egy este kimentem a kis erdei kápolnába, melyet a boldogságos Szűz tisztelére épített e hely egykori buzgó lelkesze. Épen be akartam menni, mikor egy magas férfialak lépett ki a kápolna ajtaján, a ki köpenyébe burkolódzott és sietve tűnt el az erdő sűrűjében, mikor észrevett. A sötétség miatt nem láthatam tisztán vonásait, de szívem azt sugta, hogy ez ő volt! Máskor meg az utcán találkoztam vele. Köszöntöttem. Zavarban fogadta el üdvözlésemet s nagy

buzgalommal igyekezett valamit elrejtteni abba a nagy paksamétába, a melyet a hóna alatt vitt. Éles szemem fölfedezte, hogy mi az — Pázmány Péter imádságos könyve!

Az a magányos csillag ezalatt nagy változáson ment át. Napról-napra szorgalmasan megfigyeltem s örvendő tapasztaltam, hogy egyre jobban kibontakozik abból a borus ködfátyolból, mely előbb eltakarta. Két hét mulva már vakító volt a ragyogása! Ha az égi jel nem csalt, barátom visszanyerte hitét!

Egy este ismét künn sétáltam a tenger partján s a hullámok tükrében gyönyörködtem barátom csillagában. Láttam, hogy rezeg a fénye, — ma tüzesebb volt, mint bármikor — hogy mozog, hogy változik perczről-perczre.

Egyszerre csak jött aztán egy szürke, fehérbe átmenő felhő. Nem olyan volt, mint a többi, mintha gyöngédebb, kedvesebb kezek szőtték volna szálait! Körüllebegte barátom csillagát, egy pillanatig enyelegve simulott hozzá — a tenger megragadóan verte vissza képüket — aztán összecsapott s barátom csillaga eltűnt közöttük. Egy-két szerény szürkés köd honolt az égen, azután szétfoszlattak a fellegek s ott főtt, az égboltozat legmagasabb pontján, egy ragyogó csillag jelent meg tündéri fényben, ragyogó tüzes sávban. Olyan volt, mint barátomé, de szebb, bájosabb, csillogóbb, vakítóbb, elragadóbb.

Szívem megremegett erre a látványra. Valami édes-bus sejtelen nehezedett a lelkemre, bensőm azt sugta, hogy valami rendkívüli fog történni barátommal. Elhatároztam, hogy meglátogatom öreg barátomat.

Másnap délután egy szolga jelent meg nálam s egy kis levélkét nyújtott át azzal a kéréssel, hogy azonnal olvassam át. Fölbontottam s fájó szívvel, síró lélekkel olvastam át azt a pár sort, mely kuszált, zavaros vonásokkal volt rávetve.

«Kedves fiatal barátom!

Legyen szives, jöjjön ki rögtön a tengerpartra, szokó' pihenőmre. Ne tagadja meg kéremet, ugyanis ez az — első és az utolsó az életben! Jöjjön és a jó Isten megáldja érte!

Igaz tisztelője Gárdai.»
Összerezentem. Gyorsan megindultam. Tehát mégis... mégis! Jól sejtetem! Öreg barátom ott volt a sir szélén...

Sietve rohantam végig az utcán s félóra mulva már kiértem a tengerpartra. Ott ült most is szokott helyén, a tenger felé fordulva. De volt mellette valami, a mit máskor még soh'sem láttam; egy tolókocsi, mert öreg barátom nem tudott már menni!

Mikor észrevettem, nyájasan mosolyogva tárta ki felém kiaszott, sovány karjait.

«Isten hozta! Köszönöm, hogy eljött!» s igaz bensőséggel szorította meg kezeimet.

Rettenetesen megváltozott. Arczáról elszállt az üdeség, halvány volt minden vonása, még szemének ragyogó tüze is eltűnt, valami ködfátyol foglalta el helyét. Ősz volt most már igazán, gyöngye, tehetetlen aggastyán — negyvenhat esztendőskorában!

Zokogni szerettem volna, mikor megpillantottam. Mi lett abból a délczeg, daliás emberből, kinek a tekintete olyan volt, mint a villám, termete, mint a czedrus, ereje, mint egy orszláné! Váz, tehetetlen, gyöngye csontváz!

Leültem melléje. Egyikünk sem szólt egy szót sem, mindegyik a maga gondolataival foglalkozott. Együtt hallgattuk a tenger morajját, együtt néztük a hullámok játékát.

Végre aztán így szólt hozzám az öreg: «Köszönöm, szivemből köszönöm, hogy eljött. Köszönöm, hogy meghallgatta egy beteg ember könyörgését, köszönöm, hogy eljött hozzám — utoljára!»

Nehezen, alig hallhatóan beszélt, közben ijesztően köhögött, vére futása fakó

ívet irt le sápadt vonásain. Vigasztalni akartam, de nem engedte.

«Hagyja, hagyja; ne vigasztaljon! Űtött az óram: el kell mennem! Készen vagyok az utra!»

Nem tudtam szólni egy szót sem. Zokogni szerettem volna, szivemet át meg átjárta a fájdalom s nem volt szabad sírnom!

Az ég ezalatt lassan-lassan beborult kelet felől. A fellegek sötétté tették a hullámzást, csak a távolban csillogott még ezüst színben, a part mellett komor volt a víz fölülete, mintha gyászolt volna valakit.

«Fiatal ember!» szólt bánatosan az öreg, «ismét gyászol majd nemskára az én édes, édes magyar honom! Lássá, ismerem a tenger nyelvét, hosszú számkivetésemben ez volt az egyetlen vigasztalom. Ez sugta meg nekem, mi történt otthon az én szegény, leigázott hazámban. A tenger ismét borus, sötét, mint a halotti lepel. Ez azt jelenti, hogy otthon ismét valami rettenetes csapás van készülődésben!»

Nem csalódott. Széchenyi nagy lelke vetette a habokra szomorú árnyát, pár hónap mulva elröppent közülünk örökre.

A hullámok sirtak, a szél vadul süvöltött végig a tengeren: vihar közeledett.

Ekkor egy kissé följebb, a fűrdőtelep mellől síró, panaszos hangok roppenetek felénk. Magyar nóta sirt a cigány hurjain, magyar dal zokogott az idegen földön...

Az öreg kezébe temette fejét. Ősz fűrtjeit ide-oda csapkodta a szél, hosszú, sontos alakja idegesen rángatódzott a fájdalom sulya alatt.

«Befűtá az utat a hó,
Czétalanul megy a fák...»

dudolta magában lassan, alig hallhatóan.

«Fiatal ember, lássa, alig hallgat valaki arra a nótára! Kinevetnek bennünket, mert sírunk, mert zokogunk, ha a cigány hegedűje elkeseríti bánatunkat!

Ez a nép nem érti mi az, mi a magyar szívét tépi, annak a nótának a lehellete magyar szivből szakadt, annak a keservét csak a magyar szíve éri!

Ismét elhallgatott s elmerengve figyelt a nóta siró dallamára. Olyan megható is volt magyar dalt hallani messze idegenben!

«Édes fiatal barátom, bocsásson meg, hogy egy hónapig elkerültem! Láska, két hét óta fekvő beteg voltam, azelőtt meg valami mással voltam elfoglalva!» tette hozzá rejtélyesen mosolyogva.

Odafönn ezalatt új dal rezdült meg a siró hurokon. Bízalom, remény, szeretet, izzó keserűség, szívtéppő fájdalom, öröm, lelkesedés forrott azokban a hangokban! A nemzet imája csendült föl az idegen tenger partján, a nemzet imája, melynek édes, olvadó hangjaiban egy sokat szenvedett, üldözött nép égő keserve rezg, melynek viharos akkordjaiban egy szerencsétlen nemzet hevülő, remegő szíve dobban, tiszta lelkesedésének izzó, gyújtó tüze lobban.

A hegedű azt esdte, a szél is azt bugta, tenger azt zugta, az ég is azt dörögte:

«Isten, áldd meg a magyart!»

Egy pillanatra a nap is előbukkant a felhők mögül. Talán maga az Isten tépte szét homályos ködfátyolát, hogy egész pompájában ragyogjon, mikor a magyar nemzet imája csendül végig az idegen parton.

Az öregre nem lehetett ráismerni. Halvány arczát tüzes pír öntötte el, szemében újra kigyult az a régi, viharos láng, melyet a honszeretet gyújtó tüze lobbantott olyan izzóvá, olyan viharossá.

«Fiatal ember!» suttogott «nemsokára ismét gyászol a magyarok hona... De ne csüggedjen! A jövőbe látok, szabad lesz még az az édes magyar haza!»

Odafönn az égen irtózatot dördült az Ur haragja. A tenger fölbugott, a

nemzeti ima végső akkordja már a természet zugó viharába zendült, a föld megrendült, egy pillanat alatt beborult körülöttünk minden!

«Fiatal barátom!» hörgött kimerülten, «ütött az én óram! Mennem kell... Isten áldd meg a magyart!»

A hullámok bőszerű erővel csapokolták a partot, egyik-másik már a lábunkat nyaldosta viharos dühében. A szél bugva sugott végig a tenger fölött s zokogva vetette magát a tajtékzó habokra.

Az öreg gyönyörködve nézte az elemek irtózatot harczát.

«Mily szép is a természet a maga haragjában!»

«S mennyivel szebb, de mennyivel rettenesebb is lehet Az, a ki alkotá!»

Nem szólt semmit. Ajka körül sajátos mosoly játszadozott, szeme egyre homályosodott.

«Mily szép is a természet — de mennyivel szebb lehet Az, a ki alkotá! Mert hiszen az Isten lelke lebeg az vizek fölött!» szólt végre átszellemült arcczal.

Erre azután az én édes, édes bátyám a vállamra borult, hosszú, forró csókot lehelt arcomra, azután keze lehanyatlott s a természet zugó viharában elaludt, elszenderedett csendesen, édesen.

Sokáig nem mertem megzavarni nyugalmát. Csak mikor a habok egyre hevesebben csapkodtak ki a partra, csak akkor költöztem, csak akkor fejtetem le kezeit szeliden a padról, melyet görcsösen megragadott.

Keze sulyos volt, mint az ólom, arca hideg, mint a jég.

«Bátyám, édes bátyám, ébredjen, a tenger már lábunkat nyaldossa!

Nem felelt semmit. Ajka körül édes mosoly játszadozott.

Megdöbbenve nyultam kebléhez. — Egy-két szem por hullott a kezemre... a magyar haza földje.

Szíve már nem dobant, elaludt — örökre.

Béni F. Zsigmond.

ÖRÖZÖLO

SZÓRAKOZTATÓ

ÉS TANULSÁGOS KÉPES SZÉPIRODALMI FOLYÓIRAT

SZERKESZTI

BUDAY ALADÁR

1900. Junius 16.

Megjelenik minden hó 4-jén és 16-dikán
kétféle füzetekben
32 oldalnyi terjedelemben, borítékban.
Mutatványszámot készségesen küldünk.

Megrendelhető

Budapesten, IV. ker., Ferenczyek-tere 8. sz.

Előfizetési ára egy évre 5 kor., félre 2 kor. 50 fillér

Egyes füzet ára 24 fillér.

TARTALOM.

<i>Olvasóinkhoz</i>	353	názás 1867-ben (361), Koronázási jelvények (365), Az oberamer gauai passio-játékosok, A halálraitélés (368), Láng Antal, az oberamer gauai Krisztus (369)	
<i>Jótett helyébe jót ne várj.</i> Irta PENK ANTAL	354	A Szentjobb szekrénye (377), Egy oberamer gauai tanítvány (378), Irene (379), Az oberamer gauai Judás (380), Az oberamer gauai Heródes (381)	371
<i>Egy fejezet Tirol történetéből.</i> Irta VAL-DINGER ISTVÁN	356	Mindenféle. <i>Elérhette-e Andrée az északi sarkot?</i>	372
<i>Fenyőfák beszéde.</i> Irta T. TIVADAR	358	<i>Alkonyatkor.</i> Egy emigráns naplójából. Irta BÉRI F. ZSIGMOND	373
<i>Versék.</i> Irta PÁPAY LAJOS	362		
<i>Ha asszony nem volnék.</i> Közli SEMPER IDEM	363		
Művészet. <i>A színpad</i> Irta S. B.	366		
<i>Képes levelező-lapok kiállítása</i>	367		
<i>Népszínház</i>	368		
<i>Hová lett Ádám és Éva?</i>	369		
Képeink. I. Ferenc József (360), A koro-			

Szépség és egészség.	
<p>Étvágytalanság és gyomorgyengeség gyógyítására ezrek mennek Karlsbadba, holott ezt a czélt ott-hon is elérhetik</p> <p style="text-align: center;">ROZSNYAY M.</p> <p style="text-align: center;">PEPSINBORA</p> <p>használatá által, mely az emésztést elősegíti és a gyomrot rövid időn tökéletesen helyreállítja.</p> <p>Egy üveg ára 1 frt 20 kr., 6 üveg franko küldve 6 frt 6 kr.</p> <p><i>A t. cz. közönség szives figyelmébe ajánljuk, hogy minden készítményeink törvényesen bejegyzett védjeggyel vannak ellátva, mely az aradi szabadságszobrot ábrázolja.</i></p> <p>Kapható: ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszer-tárában ARAD, Szabadság-tér. Budapesten: Török József és dr. Egger Leo «Nádor» gyógyszer-táraiban valamint minden magyarországi gyógyszer-tárban.</p>	<p>Váltóláz és hideglelés ellen legbiztosabb és legkellemesebb szer, különösen gyermekeknél, kik a keserű chinint máskép bevenni nem tudják, a Rozsnyay M.-féle</p> <p>Chininczukorka és Chinincsokoládé, melyet a magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlése 1869-ben <i>Fiumében pályadíjjal koszorozott. Érték-telen hamisításoktól óvakodjunk.</i> Mindenki csak a <i>Rozsnyay M.-féle pályakoszorozott</i> készítményt kérje és fogadja el, melynek minden egyes csomagoló papirosán <i>Rozsnyay Mátyás névalírása</i> olvasható.</p>

ZENELAP

(XIV. ÉFOLYAM.)

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ
LAPTULAJDONOS:

≡ SÁGH JÓZSEF. ≡

MEGJELIK HAVONKINT HÁROMSZOR MAGYAR- ÉS NÉMETNYELVEN, IDŐNKINT ÉRDESES ÉS ÉRTÉKES ZENEMŰMELLÉKLETTEKKEL.

A ZENELAP IRÁNYCZIKKEI, TÁRCÁI, KRITIKÁISZEMELÉPŐLÖTTE ÉRDEKESEK NEMcsak A SZAKÉNÉSZENNEK, HANEM A ZENEKEDEVELŐ RÖZSÉNÉSZENNEK IS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

EGÉSZ ÉVRE 8 KORONA.
FÉLÉVRE ... 4 KORONA.

A ZENELAP SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA:
BUDAPEST,
VIII., BAROSS-UTCZA 51.

HIRDETÉSEK

FÖLVÉTELTNEK

LAPUNK

KIADÓ-

HIVATALÁBAN

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTÖDE ÉS GÉPGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
BUDAPESTEN,

Ajánlanak mindennemű **vas-, aczél- és fémöntvényeket** építkezési és gépészeti czélokra, **vízvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.**

A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket, kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket.**

Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. **Alapcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpverő-gépeket, anyagszállító-kocsikat.**

Álló vagy fekvő **gáz- és petroleum-motorokat**, egy vagy két hengerrel és mindennemű **zuzógépeket.**

Mechwart-féle **forgó gőz- és petroleumekéket.** **Világításhoz** vagy **gépek hajtásához** szükséges **villemosságot** bármely távolságra elvezető **dynamogépeket.**

Városi irodánk: Kossuth Lajos-utca 18. szám.

Képes árjegyzéket ingyen küldök: csembalóm, hegedő, fuvola, harmonika, harmonium, zongora, részfuvohangszerek, tiltások, oborina, citera, dobok, ariston, phónix, és mindenféle önműködő, forgató zeneművekről. — Az »Első magyar tiltó-iskola« megjelent kiadásomban, ára 2 kor. Kulliffay-féle csembalómiskola I. rész 7 kor., II. rész 8 kor.

HORVÁTH ISTVÁN hangszerkészítő

Ö cs. és kir. Fensége József főh. udv. szállította.
BUDAPESTEN,
VII., Erzsébet-körút 2. Kerepesi-ut sarkán.

Baross-forrás tártulajdonosa.

Főraktár Magyarország és külföld részére.

A Baross-víz a legszénsavdusabb természetes savanyvíz. Mint felséges asztal-italt ajánlják borral, pezsgővel és málnaszörpvel a legismertebb orvos-tekintélyek. Kifőnö étvágygerjesztő étrendi ital. A bort nem feketíti és mellékíze, iszapja nincs. Gieszhübléhez hasonló.

Árak Budapesten 2 L 40 fill., 1 L 24 fill., fél 20 fill.
Üvegeztét dróbtint 12 * 8 4 *

Kiállítási
érem. *

PERCZE JÁNOS

CZÍPÉSZMESTER

BUDAPEST, JÓZSEF-KÖRÚT 30.

*Ajánlja dusan fölszerelt raktárát
kész uri, női s gyermekcipőben.*

Mérték szerinti megrendelések pontosan
○○○○○○○○ eszközölte nek. ○○○○○○○○

Kiállítási
érem. *

Walser-Varga-féle ÖRÖKIMÁDÁS

IMAKÖNYVE
gyönyörű teljes kiadásban

(30 óra). Abantíz V. számos színezett művész rajzaival és képekkel, megjelenik és hűsvétra kapható lesz. És pedig:

I. számos színes rajzokkal:

a) fűzve ... .. 2 kor. 60 fill.

b) vízsonkötés, vörösvágás 3 * * *

II. Finomabb papíron, színes rajzokkal:

a) fűzve ... .. 3 kor. — fill.

b) vízsonkötés, vörösvágás 3 * 40 *

c) bőrkötés, vörösvágás ... 5 * * *

d) bőrkötés, aranyvágás ... 6 * * *

e) finomabb borjúbőrkötés
párnázva, aranyvágás ... 8 * * *

III. Igen finom papíron, számos finom színezett rajzokkal:

a) finom bőrköt. aranyvágás 6 kor. — fill.

b) finom borjúbőrkötés, párnázva, aranyvágás ... 9 * * *

IV. Ugyanez a könyv öregeitől is készült: hűsvét után hánorosan kész lesz. Az árát még nem tudjuk.

V. Pótkönyv az első és második kiadáshoz.
A mennyivel terjedelmesebb ez a teljes kiadás (30 óra van benne), az is külön is lesz kapható. Ára a 14 új órának vízsonkötésben kor. 1,20

Az új teljes kiadás megrendelhető:
VARGA MIHÁLY pécbánosnál
Csongrád-Csanyon.

ELMÉLKEDÉSEK

AZ

EVANGÉLIUM EGÉSZ TARTALMA FÖLÖTT

Magyarosította és kiadta

NOGÁLL LÁSZLÓ

Kétegyházi (Békésm.) plébános.

— Három nagy kötet: —

I. kötet lapszáma ... .. 608 oldal.
II. kötet lapszáma ... .. 574 oldal.
III. kötet lapszáma ... .. 568 oldal.
Elmélkedések száma ... .. 469.

A három kötet ára:

Fűzött példány ... .. 12 kor. — fill. v. 18 int.
Remek kiadás ... .. 30 " " " "
Másodrendű diszkiadás ... 21 " 60 " 32 "
Rendes kiad. egész vízsonk. 17 " 60 " 26 "
Rendes kiadás fél vízsonk. 14 " 60 " 21 "

Kifőnö szentbeszédek, velük az egész evangélium rendszeresen kipróbálható.

Vallásos családi olvasmányok kiválóan alkalmas.

ZENELAP

(XIV. ÉFOLYAM.)

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ
LAPTULAJDONOS:

≡ SÁGH JÓZSEF. ≡

MEGJELNIK HAVON-
RINT HÁROMSZOR
MAGYAR- ÉS NÉMET-
NYELVEN, IDŐNKINT
ÉRDEKES ÉS ÉRTÉKES
ZENEMŰMELLÉKLE-
TEKKEL.

A ZENELAP IRÁNY-
CZIKKEL TÁRCÁI, KRITIKÁISZEMELŐI ÖLGYFTT
ÉRDEKESEK NEMCSAK
A SZAKZENÉSZEKNEK,
HANEM A ZENE-
KEDVELŐ KÖZÖN-
SÉGNEK IS.

ÖLFIZETÉSI ÁRA :

EGÉSZ ÉVRE 8 KORONA.

FÉLÉVRE ... 4 KORONA.

A ZENELAP SZERKESZTŐ-
SÉGE ÉS KIADÓHIVATALA :

BUDAPEST,

VIII., BAROSS-UTCZA 51.

HIRDETÉSEK

FÖLVÉTTETNEK

LAPUNK

KIADÓ-

HIVATALÁBAN

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTÖDE ÉS GÉPGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
BUDAPESTEN,

Ájánlanak mindennemű **vas-, aczél- és fémöntvényeket** építkezési és gépészeti célokra, **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket** a belvizek leeresztésére.

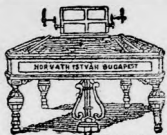
A helyi viszonyok szerint szerkesztett **turbinákat, őrlőhengereket, kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket.**

Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. **Alapcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpverő-gépeket, anyagszállító-kocsikat.**

Álló vagy fekvő **gáz- és petroleum-motorokat**, egy vagy két hengerrel és mindennemű **zuzogépeket.**

Mechwart-féle **forgó gőz- és petroleumekéket. Világításhoz** vagy **gépek hajtásához** szükséges **villamosságot** bármely távolságra elvezető **dynamogépeket.**

Városi irodánk: **Kossuth Lajos-utca 18. szám.**

Képes árjegyzéket ingyen küldök: *czimbalom, hegyelő, fuvola, harmonika, harmonium, zongora, régfuvolszerek, tilinkó, okarina, citera, dobok, ariston, phónia,*

és mindenféle önműködő, forgató zeneművekről. — Az «Első magyar tilinkó-iskola» megjelent kiadásomban, ára 2 kor. Kuliffay-féle czimbalom-iskola I. rész 7 kor., II. rész 8 kor.

HORVÁTH ISTVÁN hangszerkészítő

Ő es. és kir. Fensége József főh. udv. szállítója.

BUDAPESTEN,

VII., Erzsébet-körút 2. Kerepesi-ut sarkán.

Baross-forrás társtulajdonosa.

Főraktár Magyarország és külföld részére.

A Baross-víz a legszépsavdusabb természetes savanyuvíz. Mint felséges asztal-ital ajánlják borral, pezsgővel és málnaszörpvel a legismertebb orvos-tekintélyek. Kitiűnő étvágygerjesztő étrendi ital. A hort nem fekteti és mellékze, iszapja nincs. Gieszhüblizhez hasonló.

Árak Budapesten 2 l. 40 fill., 1 l. 24 fill., fél. 20 fill.
Üvegbetét árbrint 12 * 8 4 *

Kiállítási
érem. *

PERCZE JÁNOS

CZIPÉSZMESTER

BUDAPEST, JÓZSEF-KÖRUT 30.

*Ajánlja dusan fölszerelt raktárát
kész uri, női s gyermekcipőkben.*

Mérték szerinti megrendelések pontosan

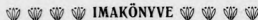
szolgáltatottnak.

Kiállítási
érem. *

Walsér-Varga-féle ÖRÖKIMÁDÁS

IMAKÖNYVE

gyönyörű teljes kiadásban

(30 ára), Akantisz V. számos színezett művészi rajzaival és képekkel, megjelenik és husvétra kapható lesz. És pedig:

I. számos színes rajzokkal:

a) fűzve ... 2 kor. 60 fill.

b) vízszonkötés, vörössvágás 3 * 40 *

II. Finomabb papíron, színes rajzokkal:

a) fűzve ... 3 kor. — fill.

b) vízszonkötés, vörössvágás 3 * 40 *

c) borkötés, aranyvágás ... 5 * — *

d) borkötés, aranyvágás ... 6 * — *

e) finomabb borjúborkötés
párnázva, aranyvágás ... 8 * — *

III. Igen finom papíron, számos finoman
színezett rajzokkal:

a) finom borköt. aranyvágás 6 kor. — fill.

b) finom borjúborkötés, párnázva, aranyvágás ... 9 * — *

IV. Ugyanaz a könyv öregbetűkkel is készült;

hasvét után hamarosan kész lesz. Az árát
még nem tudjuk.

V. Pótkönyv az első és második kiadáshoz.

A mennyivel terjedelmesebb ez a teljes kiadás
(30 ára van benne), az is külön is lesz kapható. Ára
a 14 új óráinak vízszonkötésben kor. 1.20

Az új teljes kiadás megrendelhető:

VARGA MIHÁLY plébánosnál
Csongrád-Csanyon.

ELMÉLKEDÉSEK

AZ

EVANGÉLIUM EGÉSZ TARTALMA FÖLÖTT

Magyarosította és kiadta

NOGÁLL LÁSZLÓ

Kétegyházai (Békésm.) plébános.

Három nagy kötet:

I. kötet lapszáma ... 608 oldal.

II. kötet lapszáma ... 574 oldal.

III. kötet lapszáma ... 568 oldal.

Elmélkedések száma ... 609.

A három kötet ára:

Fűzött példány ... 12 kor. — fill. v. 18 int.

Remek díszkiadás ... 30 " " " "

Másodrendű díszkiadás ... 21 " " " "

Rendes kiad. egész vízszonk. 17 " " " "

Rendes kiadás fél vízszonk. 14 " " " "

Kitiűnő szentbeszéd, velük az egész evangélium

rendszeresen kiprédikálható.

Vallásos családi olvasmányának kiválóan
alkalmas.

De ha a magyar olvasóközönség nem fogadja be az Örökzöldet olyan számban, a melylyel aztán élni is tud a kis folyóirat, akkor fájó szívvel ugyan, de kénytelenségből, az első félév végén elbucszom szives olvasóimtól. Mert holtra az elevenet rá nem költethi senki.

De — erősen remélem — erre nem fog kerülni.

M. t. előfizetőim, kik pártoltak eddig sajátjukból, pártolni fogják vállalatomat szóval és tettel. Ajánlani fogják folyóiratomat ismerőseik között és gyűjteni fognak előfizetőket. Gyűjtő-ívet küldtem márcz. 1-én. Mutatványszámot pedig legnagyobb készséggel küldök mindenkinek, a ki megengedi.

Csak legalább egyetlen új előfizetőt tudjon és akarjon szerezni minden előfizetőm, akkor az Örökzöld biztosítva van. És ennyit lehet szerezni. Azt a két és fél koronát jó olvasmányra ne sajnálja senki. (Ugyanis kérem azokat, kik a gyűjtésben fáradozni kegyesek lesznek, hogy csupán félévre rendeltessék meg a folyóiratot. Hadd ismerjék meg előbb az új olvasók. A ki megismerte, az, tudom, nem mond le róla.)

A jövő félévben czélszerű újítást szándékozom tenni az Örökzöld beosztásában. Irok bele «Kronikát» a félévnap eseményeiről; és különösen t. női olvasóimat érdeklő hasznos apró tudnivalókat a borítékra, miket a jövő számban bővebben ismertetni fogok.

Ismételem, hogy ma még erősen bizakodom. De csakis olvasóimban! Más emberben nem! Én senkitől irodalompartolás címén sarcot nem szedek. Sem főpapoktól, sem főuraktól, sem senkitől. Azt tartom: Ha valamely lap életrevaló, akkor azt fönn is tartja magának a magyar olvasó publikum. Ha pedig fönn nem tartja, akkor annak a folyóiratnak erkölcsi alapja nincs.

Őszinte szómat — úgy vélem — senki sem veszi zokon és m. t. olvasóimhoz intézett kérésem egy-e, nem vész el az űrben?

Kiváló tisztelettel maradok nagyrabecsült olvasóimnak

kész szolgálja

Buday Aladár,

szerkesztő-kiadó.

Képes árjegyzéket ingyen küldök: *czimbalom, hegedű, fuvola, harmonika, harmonium, zongora, récfuvolhangszerek, tilinkó, okarina, celtera, dobok, ariston, phónix,* és mindenféle önműködő, forgató zeneművekről. — Az «Első magyar tilinkó-iskola» megjelent kiadásomban, ára 2 kor. Kuliffay-féle czimbalom-iskola I. rész 7 kor., II. rész 8 kor.

HORVÁTH ISTVÁN hangszerkészítő

Ő cs. és kir. Fensége József főh. udv. szállítója.

BUDAPESTEN,

VII., Erzsébet-körút 2. Kerepesi-ut sarkán.

Baross-forrás társtulajdonosa.

Főraktár Magyarország és külföld részére.

A Baross-víz a legészavodasabb természetes savanyúvíz. Mint felséges asztal-italt ajánlják borral, pezsgővel és málnaszörpvel a legismertebb orvos-tekintélyek. Kétféle étvágygerjesztő étrendi ital. A bort nem feketíti és mellékéje, iszapja nincs. Gieszhüléhez hasonló.

Árak Budapestén 2 L 40 fill., 1 L 24 fill., fél. 20 fill.
Uvegbetét drbkint 12 * 8 4 *

Kiállítási
érem. *

PERCZE JÁNOS

CZIPÉSZMESTER

BUDAPEST, JÓZSEF-KÖRÚT 30.

*Ajánlja dusan fölszerelt raktárát
kész uri, női s gyermekcipőkben.*

Mérték szerinti megrendelések pontosan
szolgáltatottak.

Kiállítási
érem. *

Walsler-Varga-féle ÖRÖKIMÁDÁS

IMAKÖNYVE
gyönyörű teljes kiadásban

(30 óra). *Ahantisz V. számú színezett művészi rajzaival és képekkel, megjelenik és hűsvétra kapható lesz. Es példj:*

I. számos színes rajzokkal:

- a) füzeve ... 2 kor. 60 fill.
b) vászonkötés, vörösvágás 3 * *

!! Finomabb papíron, színes rajzokkal:

- a) füzeve ... 3 kor. — fill.
b) vászonkötés, vörösvágás 3 * 40 *
c) bőrkötés, vörösvágás ... 5 * * *
d) bőrkötés, aranyvágás ... 6 * * *
e) finomabb borjábőr-kötés
párnázva, aranyvágás ... 8 * * *

III. Igen finom papíron, számos finoman színezett rajzokkal:

- a) finom bőrköt., aranyvágás 6 kor. — fill.
b) finom borjábőr-kötés, párnázva, aranyvágás ... 9 * * *

IV. Ugyanez a könyv öregbetűvel is készül: hűsvét után hamarosan kész lesz. Az árát még nem tudjuk.

V. Pótkönyv az első és második kiadáshoz.

A mennyivel terjedelmesebb ez a teljes kiadás (30 óra van benne), az is külön is lesz kapható. *Ára a 14 új órának vászonkötésben kor. 1.20*

Az új teljes kiadás megrendelhető:

VARGA MIHÁLY plébánosnál
Csongrád Csanyon.

ELMÉLKEDÉSEK

AZ
EVANGÉLIUM EGÉSZ TARTALMA FÖLÖTT

Magyarosította és kiadta

NOGÁLL LÁSZLÓ

Kétegyházi (Békésm.) plébános.

Három nagy kötet:

- I. kötet lapszáma ... 608 oldal.
II. kötet lapszáma ... 574 oldal.
III. kötet lapszáma ... 568 oldal.
Elmélekedések száma ... 469.

A három kötet ára:

- Füztől példány ... 12 kor. — fill. v. 18 int.
Remek diszkiadás ... 30 " " " "
Másodrendű diszkiadás ... 21 " 60 " 32 "
Rendes kiad. egész vászonk. 17 " 60 " 26 "
Rendes kiadás fél vászonk. 14 " 60 " 21 "

Kétféle szentbeszédet, velük az egész evangélium rendszeresen kiegészíthető.

Vallásos családi olvasmányok kiválóan alkalmas.